

A
SOPRONI
SZÉCHENYI ISTVÁN
GIMNÁZIUM
ÉVKÖNYVE

NÉVADÓJA SZÜLETÉSÉNEK
200. ÉVFORDULÓJÁN

...az ifjúság nevelése egy olyan országban, mely létéhez és szabadságához ragaszkodik, tekintettel minden honpolgárának hazája iránti kötelességére, tökéletes kell hogy legyen.

(Széchenyi István: Napló, Gondolat, Bp. 1978. 105. l.)

**A Soproni
Széchenyi István Gimnázium
ÉVKÖNYVE
névadója születésének
200. évfordulóján**

Szerkesztőbizottság:
DR. BARANYAI LENKE
KOPIK ISTVÁN
LÉGRÁDI IMRÉNÉ
LÉGRÁDI IMRE
SZABÓ MIKLÓS

Szerkesztette:
DR. BARANYAI LENKE

Lektorálta:
DR. KÖRNYEI ATTILA

Felelős kiadó:
PALOTAI GYÖRGY
SZAKÁL PÉTER

A címlapot
RENNER KÁLMÁNNÉ
tervezte

A fotókat
ADORJÁN ATTILA
és NÉMETH FERENC
készítette

*Köszönetet mondunk a Soproni Múzeum, a Levéltár
és a Széchenyi István Városi Könyvtár dolgozóinak
ezen és mindenkori munkánkhoz nyújtott szíves segítségükért.*

Gr. Széchenyi István (iskolatörténetben említett) képmása

Gróf Széchenyi István (1791–1860)

életútja

A Széchenyi család származási helye a Nógrád vármegyei Alsószécsényke. Soraikból híres főpapok, államférfiak és katonák kerültek ki. Az ő érdemeikért kaptak nemességet, majd később grófi címet.

A család vagyonának megalapítója György (1592–1695-ig élt). Apja Széchenyi Márton, anyja Bán Sára volt. György a papi pályát választotta. Így testvérének, Lőrincnek a gyermekeiben folytatódott a család. Széchenyi Márton halála után az özvegy Gyöngyös városába költözött, György fia itt nőtt fel, és Lőrinc is, aki gyöngyösi lakos maradt. Több gyermeke született itt, de élete végén már Nagyszombatban élt családjával. György kimagasló érdemeket szerzett a papi pályán, püspök volt Pécsen, Veszprémben, Győrött, később kalocsai, majd esztergomi érsek és Magyarország prímása. Gazdag ember lett, birtokot, házat vásárolt testvérének is, saját földjeit pedig végrendeletében Lőrinc gyermekeire hagyta. Ezek a birtokok az ország több helyén voltak, egy részük az ország nyugati határához közel, mint Sopron megyében Cenk és Horpács, ahol azután az utódok nagy része született és élt.

Lőrinc egyik fia II. György volt; az ő dédunokája többek között Széchenyi Ferenc (1754–1820), aki Széplakon született. Ő alapította a Magyar Nemzeti Múzeumot, az ő fia Széchenyi István.

Gróf Széchenyi Ferenc 1777. augusztus 17-én kötött házasságot gróf Festetich Juliannával. A grófnő szintén nagy műveltségű haladó családból származott: testvére, Festetich György alapította a keszthelyi Georgikont. (1)

A házasságából hat gyermek született:

György (1778. Horpács). Ő még ebben az évben meghalt.

Lajos (1781. Horpács)

Franciska (1783. Cenk)

Zsófia (1788. Bécs)

Pál (1789. Bécs)

István (1791. Bécs) (2)

Gróf Széchenyi István tehát Bécsben született 1791. szeptember 21-én. Gyermekezeit Cenken töltötte. Nevelője 1801-től Liebenberg János. István gimnáziumi tanulmányait otthon, magántanulóként végezte; Liebenberg mellett házitanárként legkiválóbbja a piarista Révai Miklós volt. Vizsgáit a pesti Piarista Gimnáziumban,

a soproni Bencés Gimnáziumban és a szombathelyi Líceumban tette le, általában kitűnő eredménnyel. 1808-ban kapta meg záróbizonyítványát Szombathelyen szintén kitűnő minősítéssel, és ezzel befejezte középiskolai tanulmányait.

Szülei István vallásos neveltetése mellett nyelvtanulására is nagy gondot fordítottak. (3) Az akkori tudományos és közéleti nyelv, a latin mellett megtanult németül, franciául, angolul és olaszul. A családban a német volt a társalgási és levelezési nyelv, később naplóját is németül vezette.

Gyermek- és tanulóéveinek nagy részét együtt töltötte Pál bátyjával.

Szintén Pál bátyjával együtt beállt katonának az I. Napóleon francia császár hadai ellen állított nemesi fölkelő sereghez 1809-ben. Legidősebb bátyjuk, Lajos is itt volt a soproni lovasszázad kapitánya. A nemesi fölkelés feloszlata után bátyjai leszereltek, István továbbra is a hadsereg kötelékében maradt. Katonáskodása 1826-ig tartott. Bár a katonai pályán sikerrel szerepelt, több ízben kitüntették, mégis úgy érezte, hogy ez nem eléggé méltó hozzá, egyhangú, üres. Ezért több ízben kért szabadságot és ez idő alatt utazásokat tett. (4)

1814 júliusában elhatározta, hogy minden élményt, jót-rosszat följegyez. „NAPLÓ”-ját páratlan következetességgel 46 éven át, 1860. április 1-jéig állhatatosan vezette.

Édesapja 1815-ben átadta Istvánnak a cenki uradalmat és kastélyt. Az ifjú földesúr ugyanebben az évben Angliába utazott, megismerkedett több gyárossal és mérnökkel, valamint megalapozta a lótenyésztésre vonatkozó ismereteit. A következő évben már 21 lovat vásárolt Angliában, hazahozta őket, és melléjük angol ménesmestert alkalmazott. Ekkor kezdett foglalkozni a lótenyésztéssel. Ebben az évben, 1816-ban főleg Bécsben élt, ritkábban Cenken, de Bécsből részletes utasításokat küldött a cenki kastély lakályossá tételére.

Édesanyja születésnapjára, 1817. május 1-jére magyar nyelven verset írt ajándékkul, amely így kezdődik:

„Ha mindazt, mit szívem érez, tollammal leírhatnám,
Mindazt, mit csak Néked köszön, méltán előadhatnám,
Boldog volnék” (5)

1818–19-ben egy évig járta Itáliát és Görögországot, elbűvölve az antik művészet kincseitől és műveltségét gyarapította irodalmukkal. Közben ő maga is megkezdte irodalmi tevékenységét: egy bécsi folyóiratban jelent meg cikksorozata a háttaslovak tenyésztéséről.

1820. december 13-án meghalt édesapja, Széchenyi Ferenc. Ezt követően a három fiútestvér között felosztották a család birtokait. Már ezt megelőzően „1814-ben Széchenyi Ferenc három hitbizományt létesített Horpács, Iván és Pölöske székhellyel. Három fia közül a sorshúzás Lajosnak juttatta Horpácsot, Pálnak Ivánt, s Istvánnak Pölöskét. Ugyanakkor Sopron megyei birtokait is felosztotta fiai közt: ...Istvánnak jutott Nagy- és Kiscenk, Fertőboz, Fertőhomok, Hegykő és Hidegség. (1873-ban Széchenyi István Béla fia hatósági hozzájárulással a pölöskei ingatlanok helyett a nagy-cenki uradalmat tette hitbizománnyá, hogy a család sírboltja soha ne kerülhessen idegen kézre.)” (6)

Széchenyi István 1821-ben ismerkedett meg Wesselényi Miklós báróval. Ez alkalommal erdélyi körutat tett: célja főleg az erdélyi ménesek megtekintése volt. Ki is dolgozta a lóversenyszabályzatot, amelyet Debrecenben nyomtattak ki. Az erdélyi körút befejezéseként báró Wesselényi Miklós vendége Zsibón; barátságuk ekkor mélyült el. Wesselényivel együtt ment újabb tanulmányútjára Párizsba és Londonba, elsősorban lóvásárlás végett. Hazatérve I. Ferenc császártól ismételten kérte a lóverseny engedélyezését az Osztrák Birodalomban.

1824. január 20-án meghalt édesanyja, Festetich Julianna grófnő.

1825 elején újabb franciaországi körutat tesz, onnan érkezett szeptember 12-én a pozsonyi országgyűlésre. Mint a grófi család nagykorú, saját földbirtokkal rendelkező tagja, meghívást kapott a főrendeket és az egyházfőket tömörítő felsőtábla üléseire. Október 12-én első alkalommal szólalt fel az alkotmányos sérelmekkel foglalkozó ülésen; beszédét katonaruhában és magyarul mondta el; megtörve ezzel a latinul szólás szokását; nagy felháborodást keltett, de több fiatal mágnás követte példáját.

November 3.: Felsőbüki Nagy Pál, Széchenyi barátja, Sopron megye követe felszólalásában bírálta a főrangúakat, hogy nem támogatják a nemzeti nyelv ügyét. Ezt követően Széchenyi szólalt fel – ismét magyarul –, s a nemzeti szellem és nyelv felvirágoztatására, „egy nemzeti tudományos intézet” alapítására összes birtokainak egyévi jövedelmét ajánlotta fel.

Ettől kezdve folyamatosan munkálkodott azokon a terveken, amelyeket fontosnak tartott az ország felemelkedése érdekében. Rendszeresen részt vett az országgyűlés munkájában, szervezte a pesti kaszinó megalakulását, továbbra is foglalkozott a Tudós Társaság ügyével, elkezdte a szederfáknak a cenki birtokon való meghonosítását, rókavadászatot szervezett itt, megrendezte az első pozsonyi lóversenyt, szóval elindult a közéleti munkálkodás útján,

amely ettől kezdve egész életét jellemzi. Céltudatosan mindig meghatározta magának a legközelebbi teendőket: meg kellett ismernie az országot és népeit, meg kellett tanulnia a jogot, és számos gyakorlati tennivaló várta.

1826. február 15-én lemondott tiszti rangjáról.

Terveinek egy része megvalósult:

1827. június 6–15: Megkezdődnek az első pesti lóversenyek;

1827. június 10.: megindul a Pesti Kaszinó

1827. augusztus 18.: a király szentesíti a Magyar Tudós Társaság felállításáról szóló törvénycikket;

1828. február 22.: megjelenik első könyve, a „LOVAKRUL”;

1828. június 6.: Lótenyésztő Társaság megalapítása. Ez később országos „Gazdasági Egyesület”-té vált.

Ebben az időszakban Széchenyi kezdeményezte, hogy terjedjen el az udvarias megszólításra azóta is használt „Ön” szó. (Ezt elsőként Révai Miklós használta; Széchenyi tőle hallotta.

Az 1820-as évek végén többször tartózkodott Cenken, utazgatott, kisebb írások kerültek ki tollából, a cenki birtokon ellenőrizte a juhtenyésztést, szederfaültetvényét bővítette, tanulmányozta a magyar jogot; közben Pest város polgára lett a pestiek felkérésére (Pesten lakást bérelt) és nem utolsósorban belekezdett a nagy műbe: a „HITEL”-be, amely 1830. január 31-én jelent meg. Ebben támadta a magyar birtokrendszert, az ősiséget, amelynél fogva a földbirtokot nem lehetett eladni. Ezért nem volt a birtokosoknak hitelük, és így nem tudták beruházásokkal gazdaságukat gyümölcsözőbbé tenni. Széchenyi kíváncsúnak tartotta a hitelviszonyok megjavítását az országban. Kitért a jobbágy és a földesúr viszonyára is, felveti a robot és a terményszolgáltatás megszüntetésének kérdését.

A „Hitel”-nek óriási hatása volt. A haladóbbak, különösen a fiatalabb nemzedék magáévá tette Széchenyi nézeteit. A konzervatívok, az arisztokraták nagy része, elfordult Széchenyitől, hiszen az ő elveiket támadta meg a könyv. Egyik vezérük, gróf Dessewffy József, „A Hitel című munka taglalatja” címmel bírálatot írt a műről.

1831. július 9-én megjelent Széchenyi „VILÁG” című műve. Még világosabban kifejtette a nemzeti átalakulás útját és teendőit. A mű részletes címe is ez: „Világ, vagyis felvilágosító töredékek némi hiba s előítélet eligazítására”.

E két művével és eszméivel tábort teremtett Széchenyi: a haladók zászlaján az ő neve volt felírva, a reformmozgalom az ő két írásából vette táplálékát.

1831. július 12-én Cenkre utazott. Tombolt a kolerajárvány. Itt írta meg és kinyomtatta „Kedves jobbágyim...” kezdetű röplapját, levelét, amely a kolerajárvány idejére adott hasznos egészségügyi tanácsokat a cenki birtok parasztságának. (7) Sopron vármegye a kolera elleni védekezés céljából kinevezett bizottság tagjává választotta Széchenyt. A nyár folyamán ebben a minőségében energikus tevékenységet fejtett ki.

Még Cenken belekezdett egy új mű írásába, címe Reformatio, ez kapta később a „STADIUM” címet.

Közben foglalkoztatta a gőzhajózás is, már az Al-Duna későbbi szabályozására gondolva. Mozgalmat indított a Pestet és Budát összekötő állandó híd építése érdekében, és a megalakuló Budapesti Hídegylet alelnöke lett.

Pest vármegye megbízásából a magyar nyelv terjesztése ügyében írta meg a „MAGYAR JÁTÉKSZINRÜL” című művét, amely 1832. április 18-án jelent meg.

Ezután nyár végén Londonba utazott gróf Andrássy György társaságában; velük volt Andrássy titkára, Tasner Antal is – aki később Széchenyi titkára és bizalmas munkatársa lett. Angliában megtekintette a leghíresebb lánchidakat és a birminghami gőzmalmot; életében először utazott vasúton. Angol hídepítő mérnökökkel tárgyal a pesti állandó híd felépítésének lehetőségéről, köztük Tierney Clarkkel is.

1833 júliusában elvállalta az „Al-Duna szabályozása kir. biztosa” posztot, és ennek érdekében beutazta az Al-Dunát.

1833. október végén sok viszontagság után Lipcsében megjelent a „STADIUM”. A kormányzat nem engedte meg hazai kinyomtatását, és lefoglaltatta az országba érkező példányokat, mivel Széchenyi ebben fejtette ki legrészletesebben reformeszméit. A mű továbbra is tiltott maradt.

Széchenyi 1833–34-ben igen tevékeny volt; többször végigjárta az al-dunai munkaterületet, Angliában és Párizsban járt a híd és az Al-Duna szabályozása ügyében, a pesti állandó színház és állandó híd megépítéséről is többször tárgyalt, ekkor fogalmazta meg, hogy mindenki számára legyen állandó hídvám. Az írást is folytatta, „PESTI POR ÉS SÁR” címmel új művet kezdett el, de nem fejezte be. (Halála után adták ki.) „HUNNIA” címmel elkezdte a Stadium folytatását, azonkívül 1834 augusztusától cikksorozata indult a Társalkodóban: „NÉHÁNY SZÓ A DUNAHAJÓZÁS KÖRÜL” címmel, ez egészen 1838-ig tartott.

1835. február 20-án Sopron díszpolgárává választották.

Ez évben volt Wesselényi Miklós hűtlenségi pere. Széchenyi, bár ellenezte a köznemességre támaszkodó, az udvarral szembeforduló politikát, több fórumon is védelmébe vette barátját, közbenjárt érdekében

1835. július 11-én a soproniak levélben keresték meg, hogy segítsen nekik megszerezni egy részvénytársasági alapon működő gőzmalom felállítására az engedélyt. A Soproni Gőzmalom Társaság meg is alakul 1836 májusában, fővédnöke Széchenyi lett és a malom még ebben az évben felépült. Az intézmény sajnos rövid életűnek bizonyult, de ennek nyomán dolgozta ki Széchenyi a pesti malom tervét.

1836. február 4-én kötött házasságot régi nagy szerelmével, a megözvegyült Seilern Crescence grófnővel Budán, a krisztinavárosi templomban.

Házasságukból három gyermek született: 1837. február 3-án Béla, 1839. december 14-én Ödön és 1844. január 15-én Júlia, ő azonban már január 31-én meghalt.

1837-ben sok egyéb munkálkodása mellett mezőgazdasági terveit is igyekezett megvalósítani: megalapította a „Magyar Borismertető Társaság”-ot; folytatta cenki birtokának megkezdett korszerűsítését, bevezette a vetésforgó rendszerét, gondot fordított a takarmánytermesztésre és így a belterjesebb állattenyésztésre is; és megírta a „NÉHÁNY SZÓ A LÓVERSENY KÖRÜL” című könyvét, amely a következő évben jelent meg.

Pest városát 1838. március 13-án nagy árvíz sújtotta. Széchenyi családját Cenkre küldte és elsőik között szerzett pénzsegélyt a romba dőlt városnak.

1840-ben a Magyar Gazdasági Egyesület selyem- és eperfate-nyésztő szakosztályának elnöke lett és ugyanekkor részt vett a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesülés megalapításában.

Kedves terve volt a Tisza szabályozása is, hogy ezáltal 150 négyzetmérföldnyi mocsarat alakíthassanak át termőföldre. Tekintélyével és fáradhatatlan utánjárásával a kormánytól pénzt szerzett ehhez a munkához.

Ez év július 13-án Sopron megye közgyűlésén vett részt Széchenyi, itt elnöke lett a Selyemtenyésztési Társulatnak. Cenken tartotta alakuló ülését a Sopron–vasi Szederegylet ideiglenes választmánya. Ehhez a tevékenységhez kapcsolódott műve: a SELYEMRÜL. Sopron környékének lakosságát is buzdította a szederfaültetésre és a selyemhernyó-tenyésztésre.

1835-ben Sopron város Széchenyi Istvánt díszpolgárává választotta. A várossal való kapcsolata egyébként ezután mélyült el. Többet

tartózkodott itt, bár Sopronban sem földje, sem háza nem volt, ezeket bátyjai örökölték, például a még most is álló Széchenyi-palotát.

Sopron megyei tevékenysége kicsiben ugyanaz, mint országos vívmányai.

Ezek:

Soproni Kaszinó Egyesület 1843. Ennek Széchenyi is tagja lett. Soproni posta 1845. Sopron és Győr között rendbe hozatta az utakat, biztonságos sopron–győri postakocsijáratot hozott létre. 1847: a kormány megbízta a győri Kis-Duna–Rába–Rábca és Marcal folyók szabályozásával, mert a lakosság sokat szenvedett itt az árvizektől. De ez a terv az 1848-as események miatt nem valósult meg.

1839-ben a Fertő tón Fertőboz község területén fürdőt létesített a balatoni fürdőzés mintájára, amely hamarosan közkedvelt lett a soproni polgárok között, de később elhanyagolták, tönkrement és meg is szűnt a Fertő vizének visszahúzódása miatt.

Széchenyinek műveiben kifejtett nézetei és azokhoz igazodó gyakorlati munkája nagy elismerést és népszerűséget szereztek itthon és külföldön. Ezért nevezte őt Kossuth Pest vármegye 1840. november 19-i közgyűlésén a „legnagyobb magyar”-nak. Széchenyi István világosan látta, hogy honnan erednek az ország bajai, és a legfőbb gondot ezek orvoslására fordította. Azonban aggodalommal szemlélt minden olyan lépést, amely e bécsi udvarral való összeütközéshez vezethetett.

Kossuth Lajos 1841-től szerkesztette a Pesti Hírlapot, s ezzel nemcsak új korszakot nyitott a magyar hírlapirodalom történetében, hanem rövid idő alatt szellemi vezetője lett a forradalmi politikai mozgalomnak. Ő valósította meg Széchenyinek azt a tervét, hogy Pest az ország szellemi központja legyen, mert amint elindította a Pesti Hírlapot, az egész ország innen kapta a politikai tájékoztatást, amelyet Kossuth szelleme hatott át. Ez nyílt fellépésre készítette Széchenyit Kossuth, illetőleg a radikalizálódás ellen. 1841-ben jelent meg A KELET NÉPE című műve.

„... Egyenesen megmondom, miben hibáz a Pesti Hírlap szerkesztője: Egyedül abban, hogy a képzelet... fegyverével dolgozik és nem hideg számokkal, vagyis...: a szívhez szól, ahelyett, hogy az észhez szólna...

... a szívnek országglásában más szerepet nem szabad játszani, mint javasloít, felbuzdítóit, és egyedül a hideg észrt illeti a kormányzás...” (8)

A Kelet népe nagy vihart kavart, több cikk és röpirat jelent meg részint Kossuth, részint Széchenyi védelmében, valamint kettőjük álláspontját közelíteni kívánó írások, 1841. szeptember 2-án pedig megjelent a Felelet gróf Széchenyi Istvánnak Kossuth Lajostól című munka. Széchenyi a politikai viharokból ismét a gyakorlati teendők-höz menekült. 1844. április 29-én járt utoljára az Al-Dunán. Ez volt kilencedik útja itt. Mivel pénzt nem kapott, a mederszabályozási munkálatokat be kellett szüntetnie.

Ugyancsak 1842-ben augusztus 24-én helyezték el a Lánchíd alapkövét; az ünnepségen Széchenyi is részt vett. A híd tervezője William Clark, kivitelezője Adam Clark volt.

Széchenyi közben megírta a GARAT című művét, amely A kelet népe folytatásaként ugyancsak elsősorban Kossuth ellen íródott, de nagy lelki küzdelmek után ekkor mégsem adta ki (9).

1842. augusztus 31-én részvételével megalakult a Soproni Takarékpénztár Rt.; elsőként Széchenyi jegyzett részvényt.

1842. november 27-én az Akadémia nagygyűlésén ő mondta a megnyitó beszédet. Gondolatai nyomtatásban is megjelentek A Magyar Akadémia Körül címmel. Ebben arra figyelmeztetett, hogy nem szerencsés a magyar nyelvet a nemzetiségek körében erőszakosan hivatalossá tenni, mert ennek erős ellenhatása lehet. Gondolatai sajnos nem találtak visszhangra.

Az adózás és a közteherviselés kérdéseivel foglalkozva cikksorozatot indított Adó címmel, és folytatva Két garas címmel még 25 részt írt az első héthez. Ez a cikksorozata 1844-ben ADÓ ÉS KÉT GARAS címen összegyűjtve is megjelent. Olyan kiváló közgazdasági munka volt, hogy az akkori kor neves szaktekintélye, Fáy András azt mondotta Széchenyiről: „Hiába, mi mindannyian csak szatócsok vagyunk, egyedül ő közöttünk a nagy kereskedő.”

1844-ben két röpiratot is írt MAGYARORSZÁG KIVÁLTSÁGOS LAKOSIHOZ címmel, az elsőt április 13-án Cenken, a másodikat július 6-án Pesten. E másodikban már konkrétan tíz pontban foglalja össze a tennivalókat. Ebből a VI. pont így szól: Öt reáltanoda létesítése. Széchenyi tehát az ifjúság nevelésének kérdéseivel is behatóan foglalkozott.

1845. március 30-án a sopron–bécsújhelyi vasúttársaság közgyűlésén elnökké választották (a sopron–bécsújhelyi vasút 1847-ben nyílt meg). 1847. február 23-án a POLITIKAI PROGRAMTÖREDÉKEK című könyve jelent meg a cenzor vonakodása ellenére. Ezt, mint Széchenyi mondotta: „a nemzet felvilágosítására” és „hazánk el nem romlott fiai számára” írta.

Sopronhoz és Sopron megyéhez való kötődésének újabb momentuma, hogy 1847-ben jelöltette magát a Sopron megyei követválasz-

táson. Korteskedtek mellette, de agitáltak is ellene: „Mondván, úgyis helye van a felső táblán.” Így nem is sikerült mandátumot szereznie. Viszont október 18-án Moson megye országgyűlési követévé választotta.

1848. március 15–17-én az országgyűlés küldöttségével Bécsben tartózkodott, hogy átadja az udvarnak az országgyűlés feliratát és elfogadtassa a benne foglalt követeléseket. Közben Pesten lezajlottak a március 15-i események. Széchenyi nagy örömmel fogadta a vértelen forradalom győzelmét, az uralkodó által szentesített polgári átalakulást, s maga is részt vállalt a Batthyány-kormány munkájában mint közlekedés- és közmunkaügyi miniszter.

Mivel a politikai vélemények nem lettek egyöntetűek, az elért eredmények nem voltak kielégítőek, világosak, újra aggodalmaskodni kezdett. Megírta cikkét a MILESZ BÉLŐLÜNK MAGYAROK-BUL? címmel, amelyet a Pesti Hírlap és a Jelenkor is közölt. Ebben kifejtette, hogy bízik a nemzet jövőjében, ha rendet tart és egyetértő marad.

Július 5-én nyílt meg az első népképviselői országgyűlés, itt Sopron megye nyéki kerületének képviselőjeként vett részt. A képviselőházban többször felszólalt, szembefordulva a baloldal álláspontjával. Közben fokozódtak Bécs és a független Magyarország közötti ellentétek. Ez nagyon felizgatta Széchenyit, balsejtelmek gyötörték. Rossz érzését még fokozta, hogy július 18-án a Lánchíd szerelési munkálatai során lezuhant az utolsó láncszakasz; és Széchenyi hajóját a lánc kettétörte, ő csak a partra kiúszva menthette meg életét. Augusztus 29-én Batthyány és Deák Bécsbe ment azzal a megbízatással, hogy – a fegyveres összeütközés elhárítása céljából – messzemenő engedményeket ajánljanak fel az udvarnak. Bécsben azonban nem fogadták őket. Szeptember 3-án István főherceg éjjeli minisztertanácson ismertette az uralkodói leiratot, amelyből kitűnik, hogy a bécsi kormánykörök nem hajlandók az ellentétek tárgyalásos rendezésére.

Ezt már nem bírta Széchenyi felzaklatott idegrendszere elviselni. Szellemi ereje összeroppant.

Szeptember 3., ezt írja naplójába... „48 óra múlva minden lángokban áll!... A legszönyűbb hangulatban vagyok.

...Rettenetes lelkiösmeretfurdalások. ...Úgy érzem: átkozott vagyok!

Istenem, irgalmazz nekem!”(10)

1848. szeptember 5-én orvosa kíséretében elhagyta Pestet. Útközben kísérletet tett az öngyilkosságra is. A döblingi elmegyógyintézetbe szállították.

Felesége is Bécsben telepedett le ez év októberében. Sokáig nem találkozhattak. Széchenyi 1850 áprilisában látogatásra kijöhetett már az elmeosztályról, felkereste a családját, de ez nagyon felizgatta. Többet nem hagyta el döblingi szobáit. 1853 júliusában először fogadta feleségének látogatását.

Széchenyi tehát élete végéig Döblingben maradt saját lakrészében. Állapota azonban lassanként javult, később már annyira, hogy levelezéseket folytatott, látogatókat fogadott, velük politikáról is társaloghatott, és gazdasági ügyeit is maga vezethette. Később az íráshoz is visszatért: 1856-ban írta meg a SZERELEM, SZERETET című rövid eszmefuttatását. Ezután az ÖNISMÉRET című művét írja, amelyben összefoglalta megfigyeléseit, gondolatait a gyermeki tehetség fejlesztéséről, a testi nevelés fontosságáról és egyéb pedagógiai kérdésekről (11).

Közben papírra vetette INTELMEI BÉLA FLÁHIOZ című gondolatait is. Mindezen írásokat félbeszakította a RÜCKBLICK (Visszapillantás) megjelenése. Ezt az önkényuralom korlátlan ura, Alexander Bach íratta. A munka az ő kormányzatát dicsőítette, és azt bizonygatta, hogy milyen boldoggá tette a Bach-rendszer Magyarországot. Széchenyi felháborította ez a könyv, és válaszul megírta BLICK című munkáját. („Ein BLICK auf den anonymen Rückblick” – Pillantás a névtelen visszapillantásra.) Ebben felháborodását, tehetetlen keserűségét írta meg Bach és rendszere ellen. A Blick 1859-ben jelent meg Londonban. Csak illegális úton jutottak el példányok az osztrák birodalom területére.

Már a Blick megjelenése előtt is volt egy kellemetlensége: HUNNIA című művét, amelyet 1835-ben írt, de csak 1858-ban nyomtattak ki, a budai rendőrhatalóság legfoglaltatta és betiltotta.

1860 elején DISZHARMÓNIA ÉS VAKSÁG című politikai tanulmányán dolgozott. Ez a munka a hatyúdala, félbe kellett hagynia, mert lakásán megjelent a bécsi rendőrség. Március 3-án házkutatást tartottak nála, mindent feldúltak, iratait elkobozták. Széchenyi dacos iróniával viselte el ezt a keserű megpróbáltatást. Állítólag azt mondta a könyveit nézegető rendőrtisztnek, hogy biztos lehet benne, miszerint csak tiltott kiadványokat talál, hiszen amit szabad olvasni, azt nem érdemes. Néhány nappal később Thierry rendőrminiszter közölte vele: „A tébolyda ezentúl megszűnt excellenciadra nézve asyllum lenni”. Ez megrázta Széchenyi. Telve volt félelemmel, hogy erőszakkal hurcolják el vagy titkon elteszik láb alól. Állapota egyre súlyosbodott az ismételt rendőri zaklatások és a növekvő politikai kilátástalanság miatt.

Hosszú hetek tépelődései után 1860. április 7-éről 8-ára virradó éjjel pisztollyal vetett véget életének.

Temetése Cenken volt április 11-én. Ezen sok tekintélyes soproni polgár is részt vett. A soproni városi színház ez estén nem tartott előadást.

Ezt követően április hónapban országszerte Széchenyi-gyászünnepeket tartottak. A Magyar Tudományos Akadémia 30-án rendezett rekviemet.

Sopron vármegye és a város büszke volt nagy szülöttjére. 1897-ben Sopronban szobrot emeltek neki, amely az iránta érzett tiszteletet hirdeti.

Széchenyi István életműve időtálló. Gondolatai napjainkban is aktuálisak. A ma emberének is szólnak. Különösen fontos, hogy minden tetteben abból indul ki, hogy *ő magyar*, és a magyarságot fel kell emelni elmaradottságából. Ez sarkallta tevékenységében.

Ami nem valósult meg elgondolásaiból, sem életében, sem azóta, az napjaink feladata.

Példaként állhat előttünk mint ember is. Akaratereje, tudni akarása, állandó művelődése, szorgalma, tettvágya csodálatra méltó. Követendő példa a mostani ifjúságnak, akiknek kezében van jövőnk sorsa.

JEGYZETEK

1. Ezt írja Nagy Iván Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal című könyve a Festetich-családnál; valamint Révai Nagy Lexikona Széchenyi István címszó alatt; valamint a Magyar Életrajzi Lexikon szintén Széchenyi István címszó alatt.

Megjegyzés:

Azért támasztjuk alá ezt a tényt több forrás megjelölésével, mert például az Új Magyar Lexikon ugyancsak Széchenyi István címszónál a következőket írja: „Széchenyi István ... anyja, a Georgikont alapító Festetics György gróf *leánya*, Julianna volt. ...” Ez nyilvánvalóan tévedés.

A családnévek írásával kapcsolatos *megjegyzés:*

a forrásmunkák egyike Festetich, másika Festetics családról ír.

A Széchenyiek nevét is némely munka Széchenyinek írja, például az említett Nagy Iván-könyv és Zichy Antal Gróf Széchenyi István életrajza című mű is Széchenyieket említ.

2. Ennek kapcsán is található tévedés, valószínűleg inkább sajtóhiba Nagy Iván könyvében a Széchenyi családnál (525. old.). Még hozzá nagyon érdekes, amit itt olvashatunk. Az itt nyomtatottak szerint Zsófia és Pál mindketten 1789-ben születtek, ráadásul Zsófia 1789. okt. 16-án, Pál pedig 1789. nov. 19-én (522. oldalon is.).

Még egy hiba ugyanebből a műből az 525. oldalról: Széchenyi István „szül. 1791. sept. 11-én”. Sajnálatos, hogy egy ilyen komoly, tudományos műben ennyi sajtóhiba maradt.

3. Széchenyi vallásosságáról szól, azt bizonyítva egy nemrég megjelent könyv is: Bozóky Mária: Széchenyi hite. 1990.

4. Katonáskodásának részletes adatait olvashatjuk: Dr. Gazda István Széchenyi István gróf élete és kora című összeállításában. (Élet és Tudomány 1990., 1991.)
5. A vers teljes szövege olvasható: Sebesztha Károly: Gróf Széchenyi István. 1888. 7. old.
6. Dr. Gimes Endre: Nagycenk. 1974. 40–41. old.
7. A levél címe: „A nagycenki jobbagyokhoz a koleráról.”
8. Széchenyi István: A kelet népe. 1841. Reprint kiadás. 1985. 128. old., 301. old.
9. A mű kéziratát csak 1858-ban adta át Török Jánosnak, aki főbb részeit 1860-ban rendezte sajtó alá; a teljes művet 1912-ben jelentette meg Viszota Gyula.
10. Széchenyi István: Napló. 1978. 1320–1321. old.
11. Ezt a megállapítást Szinnyi József teszi munkájában. Megerősíti Zichy Antal életrajza is, aki ezt mondja: „Nem sorolhatjuk e könyvet ... a politikai munkák közé, ...”; ... a könyv, ... címének megfelelőleg, a bölcselmi, illetőleg tartalma nagyobb részénél fogva, a neveléstani irodalom körébe tartozik.” (1897. 275–276. old.)

De ellentétes megállapítások is vannak a forrásokban: Széchenyi Naplójának életrajzi adataiban ezt olvashatjuk: „Önismeret címmel új mű írásába kezd, amely rövidesen Bach kormányzati rendszere ellen irányuló (később „Nagy magyar szatíra” néven ismertté vált) pamfletbe csap át.” (1404. old.)

A Széchenyi vallomásai és tanításai című könyvnek a Széchenyi életének adatairól szóló fejezete viszont azt írja, hogy az Önismeret életbölcseleti mű. (73. old.)

Kosáry Domokos: Széchenyi Döblingben című munkája így tesz említést a dologról: a házkutatás során „... megtalálták a leggyilkosabb Széchenyi-mű, a császár személyét sem kímélő Önismeret vagy Nagy Szatíra eredeti kéziratát.” (253. old.)

És később: „... Széchenyi ... a készülő Habsburg-ellenes Nagy Szatíráról beszélt, jelezve, hogy ha emiatt bajba jut, végez önmagával, hiszen életét már amúgy is leélte.” (266. old.)

Falk Miksa: Gróf Széchenyi István utolsó évei és halála című könyvének utószavában Oltványi Ambrus így jellemzi a kérdéses művet: „... a döblingi időszak leghatalmasabb alkotása ..., a később Nagy Magyar Szatíra néven ismeretessé vált, s a császári titkos levéltár mélyéről csak az 1920-as években előkerült monumentális pamflet...” (115. old.)

Mindezek a részint ellentmondásos meghatározások azért vannak, mert némi összekeveredés van a Széchenyi akkori írásaiból később összeállított kiadásokban. Ezt az állításunkat Szentkirályi Elemér Kalauz Széchenyi István megismeréséhez című műve is alátámasztja, amennyiben a következőt mondja a Széchenyi által megszámozott 894 oldalnyi írásról: „A döblingi házkutatás során a kézirat szétszóródott, később részletekben került kiadásra. Az egyes részeknek más-más címet adtak.” (67. old.)

Szentkirályi szerint a kézirat a következő részletekben és címekkel jelent meg később nyomtatott formában:

1–187. old.: Önismeret;

188–200. old.: Széchenyi Önismeret című műve (Viszota Gyula bemutatásában);

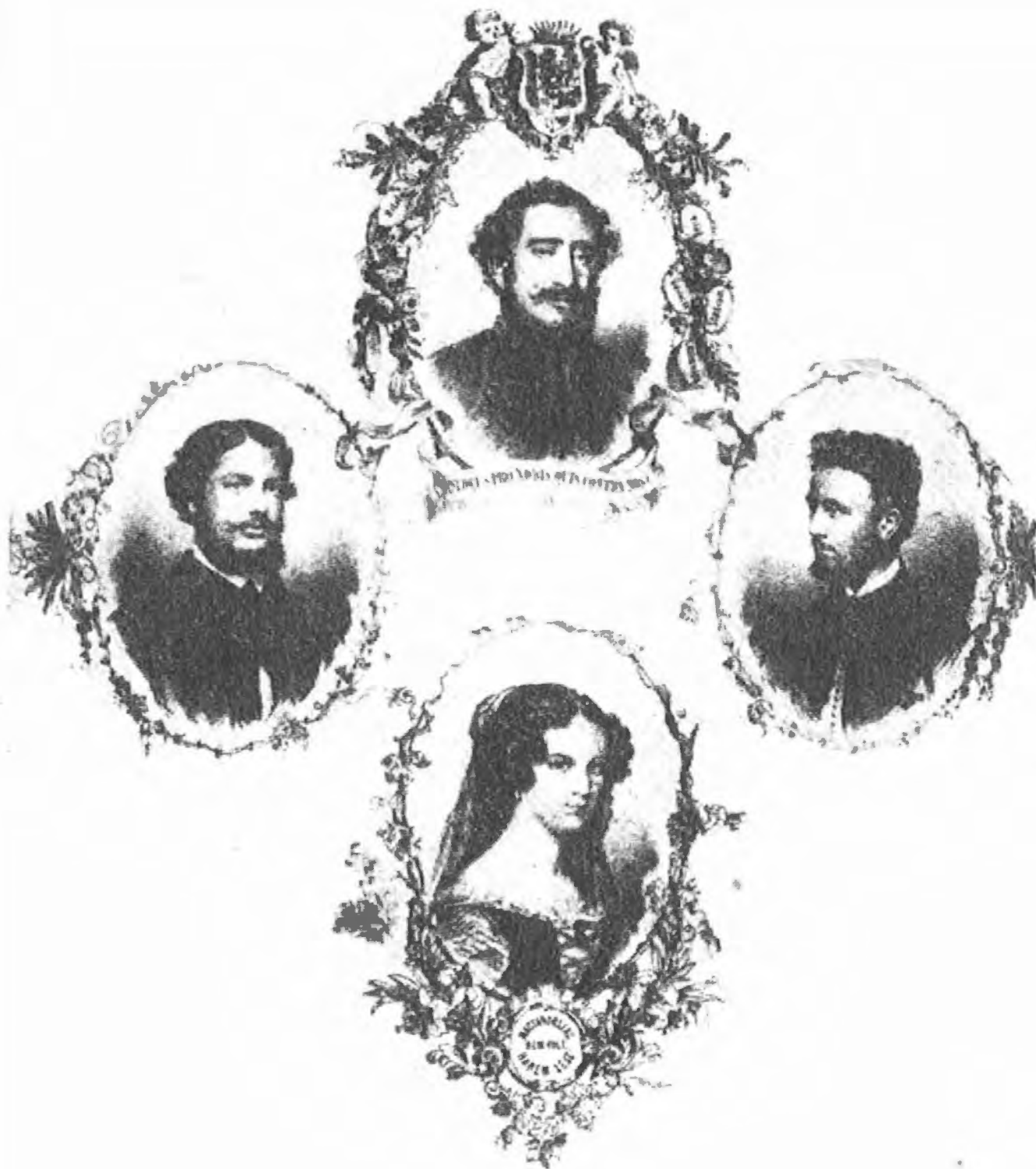
201–238. old.: Önismeret (Folytatás);

238–894. old.: Gróf Széchenyi István nagy magyar szatírája (Károlyi Árpád bemutatásában).

Megjegyezzük, hogy a 238. oldaltól a kézirat témát vált. Keserű iróniával szól az osztrák elnyomásról. Ez ad okot Károlynak a cím ilyen megválasztására.

Széchenyi nem fejezte be a 894. oldalon művét, csak abbahagyta, mert a Blick írásába kezdett.

LÉGRÁDI IMRÉNÉ
tanár-könyvtáros

197. SZÉCHENYI ISTVÁN ÉS CSALÁDJA.
(Peskí Ede rajza Ernst Lajos gyűjteményéből.)

*A képek gr. Zichy Antal gr. Széchenyi István életrajza
c. könyvében találhatók*

Adalékok gr. Széchenyi István megítéléséhez a Storno-gyűjtemény néhány dokumentuma alapján

Minden új forrás módosít kissé a történelmi tényeken. Megerősíti addigi ismereteinket, alátámasztja feltevésünket, árnyalja vagy megváltoztatja addigi képünket.

Az immár országos hírű gyűjteményt létrehozó Storno család hagyatékában számos, Széchenyire vonatkozó anyag van, amelynek feldolgozása a Nagycenki Múzeumban folyik.

Iskolánk névadójának jeles évfordulójára készülve lehetővé tették számunkra az ezekbe való betekintést. Elsősorban Széchenyi személyiségére vonatkozó adatokat kerestünk, a néppel való kapcsolatára és a jobbágykérdésre utaló dokumentumokat vizsgáltuk.

Hat levelet, illetve folyamodványt, egy válaszlevél-másolatot Tasner Antal aláírásával és egy saját kezű feljegyzést találtunk a fenti témában.

1. dokumentum

A Darány községiek református lelkészének 1833-ban keltezett levele, amelyben köszönetet mond a templomuk felépítésében nyújtott segítségért.¹ A Drávához közeli Somogy megyei falu a Széchenyi-birtokhoz tartozott. A templom felépítését földesúri minőségében és belső indíttatásból is támogatta Széchenyi István, akinek vallásossága közismert. Ő autonóm lényként, értelmén, érzelmein, egész személyiségén átszűrten volt az. Szép példája ennek egy gyónás utáni naplójegyzete.²

Liberalizmusához hozzátartozott, hogy saját katolikus vallását nem tartotta kizárólagosnak, ugyanúgy tisztelte a más hitet vallók érületét. Feltételezzük, hogy ebben az életében meghatározó szerepet játszó barátjának, a protestáns Wesselényi Miklósnak is szerepe volt. 1821–22-ben, Nyugat-Európában tett közös utazásuk idején nemcsak eszmecserét folytattak hitbeli dolgokról, de egyúttal alkalmazkodtak is egymás eltérő vallásgyakorlatához.³ Mindketten egyformán ítélték meg a vallás személyiségformálásban való fontosságát, az önjavító tevékenységben játszott szerepét.

Széchenyi a fent hivatkozott helyen azt jegyezte naplójába: „Mindenkinek vallást tisztelem.” A gyakorlatban is eszerint cselekedett. 1829. június 7-én például javasolta a Nemzeti Kaszinó közgyűlésén, hogy zsidók is beléphessenek sorába.⁴

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy Széchenyinek mint földesúrnak érdeke is fűződött ahhoz, hogy parasztjai lelki gondozásban részesüljenek, s egyúttal rájuk a papokon keresztül hatni lehessen. Ez Lukányihoz írt leveleiből kitűnik.⁵

1828 nyarán Lajos fivérének eladta somogyi birtokát, Csokonyát, hogy tervezett vállalkozásaihoz pénze legyen.⁶ A '30-as években további földek eladását tervezte ugyanott. Ekkor íródott a

2. dokumentum,

a darányi jobbágyok 1834. április 12-én kelt folyamodványa. Ebben utalnak előző levelükre, amelyben kérték urukat, hogy „idegen kézre ne adja őket”. Ez a forrás is tükrözi jobbágyságuk hozzá való mély személyes kötődését. „A mi szívünknek táblájára örök emlékezetül fel leszén méltóságod grófi nagy neve írva.” – üzenik a darányiak.⁷

Kérésük meghallgatásra talált, mert a birtok Széchenyi Pálé lett, míg a következő évben a Csurgótól nyugatra levő zákányi birtok Jankovich Ferenc, a gyékényesi pedig gr. Zichy Domonkos kezére került.⁸

3. dokumentum

A pölöskei uradalomban (Zala megye) végrehajtott legelő- és földelkülönítéssel kapcsolatos. A különválasztás a földesúr és a jobbágy közötti gazdasági kapcsolat átalakításához tartozott. Ebben Széchenyi igyekezett jó példával előljárni. 1828-ban jószágigazgatójának, Liebenberg (később Lukányi) Jánosnak leírja a cenki határ rendezésével kapcsolatos utasításait.⁹ Eszerint a határ jobbik fele legyen a jobbágyoké, a dűlőutak mentét szederfákkal ültessék be, és ehhez ingyen adjanak facsemetéket. Direktorának ismert anyagiaságából fakadó aggályait igyekszik eloszlatni. „Adjunk példát” – írja – „hogy az országban ne csak kiki megélhessen, hanem gyarapodhasson is... És ha nem csalódom, előbb utóbb bizonyosabban fel fogjuk találni önhasznunkat, ha a közjót előmozdítjuk, mintha csak kirekesztőleg a magunk dolgaira ügyelnénk.”¹⁰

Gazdatisztjei azonban szigorúan kenyéradójuk és a saját anyagi érdekeiket nézték, ugyanis az uradalmak többletjövedelméből részesedést kaptak, ezért gyakran a jobbágyság sérelmére cselekedtek. Így történt ez a pölöskei birtokon is. Erről tanúskodik az általunk harmadikként említett irat. Ez egy levél, amelyet Hegedüs János jegyző írt a falu népe nevében. Az 1845-ben keltezett írás felsorolja azon sérelmeket, amelyek azért érték a jobbágyságot, mert az elkülönítés során elvették tőlük az 1792 óta használt földjeiket.¹¹

4. dokumentum

A náprádfalviak nevében Czigány Imre Zala megyei esküdt is írt folyamodványt.¹² Ebben is azt panaszolják a jobbágyság, hogy elvették régóta javított földjeiket és olyan helyen kaptak másikat, ahol még sok évig nem láthatják hasznát a kapott földnek, és ötholdnyi legelőt is visszakérnek. „Bízunk uraságodnak erántunk mindenkor viseltető jószívűségében, ki a szegény adózó nemzetnek, de különösen a maga jobbágyságának nagy pártfogója” – írják. Náprádfán és a pölöskei uradalom néhány más falujában azonban nem sikerült az érdekegyeztetés, és perre került a dolog. Ez egészen 1848-ig elhúzódott. Többszörös fellebbezés után végül a helytartótanács hozott a náprádfalviakra kedvezőtlen ítéletet.¹³

Az ügy azt mutatja, hogy ahol nem lehetett mindkét fél számára elfogadható megoldást találni, ott Széchenyi is saját földesúri érdekeit tekintette. Lukányit egy levelében meg is róttá, hogy az erdő tekintetében engedékeny volt a szóban forgó helyen, és jobb lett volna megvárni a per végét.¹⁴

Mielőtt az 5. és 6. számú iratra, az úrbériségre vonatkozó feljegyzésekre rátérnénk, szükségesnek tartjuk összefoglalni Széchenyi e tárgyban kifejtett nézeteit.

A magyar gazdaság egészét elemző nagy munkájában, a Hitelben azt vizsgálja, miként vehetnék a birtokosok tulajdonuknak, a jobbágyság fáradozásuknak nagyobb hasznát. Mindkét réteget visszahúzza az új alkalmazásától való húzódozás. A jobbágyság hátramaradásának legfőbb okát a robotban látja. Sokfelé ágazó gondolataiban minden lényeges tényezőre: a birtokosok eladósodottságára, a hitel, a polgári alkotmány hiányára kitér. A néhány hónap alatt három kiadást megért mű példátlan visszhangot keltett, méltán tartják a reformmozgalom elindítójának.¹⁵ Dessewffy József ismert válaszmunkájában dicséri Széchenyi gondolatgazdag művét, de bírálja is. Ő a megreformált rendi alkotmány alapján áll, ennyiben konzerva-

tív. Egyes gondolatokkal vitatkozva azonban túl is lép Széchenyin. A robot és dézsma eltörlése helyett ő azok évenkénti megváltását javasolja, kitérve a megoldás mikéntjére is. Kíváncsnak tartaná a parasztok országgyűlésben való részvételét is, és mint lapszerkesztő, a sajtószabadságot hirdeti.¹⁶

A Világ című művében (valóban, összes munkái közül talán a legvilágosabban) Széchenyi vitatja ellenfele gondolatait, elhatárolja magát Dessewffytól, a nézetek ütköztetése mégis termékenyítően hatott rá. Az 1833-ban megjelenő Stádiumban a polgári átalakulás programját adja meg 12 pontban, az egészet a jobbágyszabadságba ágyazva.

Az 5. dokumentum

Széchenyi feljegyzései az úrbéri megváltásról cím alatt szerepel.¹⁷ Az egyes szám első személyben fogalmazott írás megítélésünk szerint nem Széchenyi kezevonása és nem is Tasner Antalé, aki 1833 augusztusában lett a gróf titkára. Mivel a feljegyzés második bekezdésében arról van szó, hogy a Lánchíd anyagi alapját a nemesi adóból kívánna előteremteni, mert „ha a diéta költségeit képes a nemesség megfizetni, ezt is megfizetheti (iszen ugyanis nagylelkű nemzetnek tartja magát).” – írja.¹⁸ Azt, hogy az országgyűlés költségeit a nemesség fizesse, 1833. május 20-án fogadták el a rendek, tehát Széchenyi írása ezután keletkezhetett. A jobbágyságról szóló bekezdést mellékeljük. Itt valamely konkrét ügy kapcsán önkéntes örökváltságról van szó.

A mi a jobbágyságot illeti, leg jobb lett volna
az en tsikely nélekedésen szerint azokat
egészen fel szabadítani, hogy nették volna
meg a helyeiket és a vármegye szolgálatól
és forspontól is mentek lettek volna, hanem ezek
a házi adóval frizáltak volna.

Gr. Széchenyi István
hagyaték.

STORIO-LEVÉLTÁR
F. sz. ...
K. sz. ...

A Stádiumban ezt így fogalmazza meg: „Nem mondom tehát, hogy a nemtelen is bírjon ingatlant, hanem, hogy bírhasson. A törvény csak ez utolsót határozza el, azaz ne parancsoljon, hanem csak engedjen.”¹⁹ Széchenyi azt is elképzelhetőnek tartja, hogy a teleknél (sessio) nagyobb földet is vehessen használója, akár az allódiumból is. (Közbevetve jegyezzük meg, hogy ez az elképzelés csekély realitással bírt, hiszen, mint tudjuk, 1848-ig a jobbágyságnak mindössze csak két százaléka tudta a telkét is megváltani.)

A Storno-levéltár hivatkozott dokumentumából kitűnik, hogy Széchenyi azt nem tartaná megengedhetőnek, hogy a föld adásvételét felszabadítsák, mert akkor a külföldi, vagy a hazai nem magyar kereskedő tőke szerezne meg.

A 6. dokumentum

Széchenyi saját kezű feljegyzése, vizsgálatunk legértékesebbnek ítélt darabja.²⁰ A dátum nélküli írás az úrbéri megváltás módjáról szól. (Megítélésünk szerint az önkéntes örökváltság országgyűlési elfogadása előtt keletkezett.)

Mivel e témáról műveiben nem esik szó, a dokumentumot teljes egészében közöljük.

A feljegyzés a következőket mondja:

„Ilyetén megváltások esetében a megváltási tőkesummák a törvények értelmében lesznek biztosítandók, oly értelemben, hogy ha ezen megváltások koronai vagy közalapítványi jószágokban történnek, a megváltási tőkesommának teljesen biztosított állapotban fenntartására a Helytartótanács, illetőleg a kir. fiscus (a Magyar Királyi Kamara – BL) ügyeljen fel, és az, kit a megváltott úrbéri birtokjövedelme illetve, azon tőkesommával járó kamatokat szedje.

Ha pedig magányos javakban történne, akkor a megvásárlási sommára nézve törvényes jogaikat minden illető felek biztosíthatják.”

Az utolsó sorok – véleményünk szerint – a földesúr és jobbágy szabad megegyezésére vonatkoznak. Az első részben a törvényileg elrendelt örökváltság pénzügyi módját vázolja.

Széchenyi elgondolása szerint a megváltás megtörténtéig az összeg kamatait a földesúr szedné a jobbagyoktól.

(Az 1848-as törvények az úrbéri viszonyokat kötelező jelleggel eltörölték, a földesurak kártalanítását „a nemzet védpajzsa alá” helyezve. A volt jobbagyok pedig hosszú ideig fizettek tehermentesítési adót az államnak, közgazdaságilag Széchenyi elgondolásához hasonlóan.)

Gr. Székessy István
biztatója

Ugyan megváltást szerettem megváltani köze-
sommánk a törvények életében leprák szigorítását,
oly életben: hogy ha egy megváltást, koronai vagy
közalapítványi joggyorsítást törvények, megváltási törke
sommánk helyesen szigorítását-állapítottam fentiekben a
Helytartó Tanács i illetőleg a kir. felső ügyében fel,
is az azt a megváltott urak jának jövedelmére illetke
aportékák sommatat jára kamatokat gyűjti
Majdij magányos janként törvények a megváltási
sommánk napra a törvényes jog ~~csikós~~ ^{csikós} minden
illető felét biztató haljatk.

PETER G. LEONARD
1880. évi

A 7. és 8. dokumentum

annak meghatározó jele, hogy a nagy reformpolitikushoz az ország különböző részeiből fordultak bizalommal, segítséget várva az emberek.

A hetedikként jelzett irat egy német nyelvű levél Aradról. Ebben Hengermüller bérlő üzelmeiről tájékoztatták a gróft, segítségét várva.²¹

A nyolcadikként említett levél pedig a bukovinai Hadikfalváról érkezett.²² Írói kéri, vegye pártfogásába őket Széchenyi, járjon értük közbe a császárnál, hogy 15 éve kegyetlenkedő bírójuktól megszabaduljanak. Az írás 1847. márc. 18-i keltezésű.

Az ismertetett források összefüggő elemzésre nem alkalmasak, mozaikszerű képet adnak. Felkelthetik azonban az érdeklődők figyelmét, kiindulópontjai lehetnek további kutatásnak.

Ezért kívántuk évkönyvünkben a nyilvánosság elé tárni őket.

JEGYZETEK

1. Erőss János református lelkész 1833. júl. 27-én kelt levele Storno levéltár (a továbbiakban Storno lt.) Széchenyi István hagyatéka 67 sz.
2. Széchenyi István Napló Gondolat, Bp. 1978 262. l. 1822. ápr. 6-iki bejegyzés (Ugyanezen sorokhoz a Helikon kiadó által Bp. 1986-ban megjelentetett Feleselő naplók c. könyv április 7-iki dátumot közöl.)
3. Feleselő naplók 160. 162. 174. l.
4. Széchenyi István élete és kora Gazda István adatközlése (Élet és Tud. 9. rész). Széchenyi elvi állásfoglalása itt is gyakorlatias szemlélettel párosult. A kaszinó társalgási témái között sűrűn szerepeltek gazdasági kérdések is, és ezekben a polgárosult zsidóság részvétele előbbre vivő lehetett volna. A közgyűlés azonban a javaslatot nem fogadta el.
5. Széchenyi István válogatott írásai Gondolat, Bp. 1959. 65. l és Spira György: Széchenyi a negyvennyolcas forradalomban Akadémiai Kiadó Bp. 1979 131. l
6. Éber Jenő: A cenki földesúr Bp. 1942 9. l
7. Storno lt. a 67. sz. irattal együtt
8. Éber Jenő munkájában ugyanott
9. 10. Mindkét hivatkozás a Liebenberg Jánoshoz írt levélben található Széchenyi vál. írásai Bp. 1959 64–66. l.
11. Storno lt. 173 F 288
12. ugyanott 157
13. Az 5. pontban hivatkozott Spira-könyv 131. 132. l
14. Adatok gr. Széchenyi István és kora történetéhez 1808–1860 összeállította Bártfai Szabó László Bp. 1943 II. kötet 707. l.
15. Széchenyit a Hitel c. munkájáért sokan lelkesen ünnepelték, de mély sebeket is ejtettek lelkében bírálói. Talán a legfájóbb lehetett Fáy István gr. megjegyzése, amelyet 1831. júl. 27-iki keltezéssel naplójában is idéz. Eszerint: „Minden jó volna Magyarországon, csak Széchenyi pestise ne terjedne. Az volt az oka a felső-magyarországi zendülésnek.”

Budai Menyhért Ugocsa megyei táblabíró viszont meleg, cliszerű sorokat írt a Hítel szerzőjének, és mellékelte Bodó Ferenc volt katonatiszt levelét, amelyben Széchenyt „a második honalapító István”-nak nevezte.

(Bártfai Szabó László: Adatok gr. Széchenyi István és kora történetéhez. Bp. 1943. I. kötet 106. l.)

16. Dessewffy József: A Hítel taglalata Kassa, 1831. (A munka címlapján a név egy s-sel szerepel.) A művelt arisztokrata, a Felső Magyarországi Minerva c. folyóirat kiadója elsősorban Széchenyi munkájának szerkezeti felépítését, arányait, stiláris szempontból terjengősségét bírálja, pontról pontra nagyító alá véve a Hítel részeit.

Említett javaslatai könyvének 104. 118. lapján találhatóak. Továbbá Magyarország története Akadémiai Kiadó Bp. 1980 5/2. kötet 683. l.

17. Storno lt. 112. sz. irat

18. 1833-ban a hídegysületi jelentésében lényegében ugyanezt fogalmazza meg. (Széchenyi vál. írásai Bp. 1959 177. l.)

19. ugyanott 198. l.

20. Storno lt. 111. sz.

Éber Jenő is azt írja a 6. sz. alatt hivatkozott könyvében (82. l), hogy „Nem ismerjük Széchenyi tervét vagy javaslatát az úrbéri terhek alóli megváltásra.”

21. Storno lt. 330 F 628

22. Storno lt. 31. F 47. 48.

Amikor 1764-ben az eltérő határőri szolgálat ellen tiltakozó székelyeket a császári csapatok Madéfalvánál halomra lötték, tömeges kivándorlás indult meg. Ekkor jött létre Bukovinában öt székely falu. A telepítő generális nevét viselő Hadikfalva és Andrásfalva, Józseffalva, Istensegítség és Fogadjisten.

BARANYAI LENKE

A Széchenyi István Gimnázium története

Az évkönyvek a múltban tükörképei voltak valamely iskola egyévi munkájának, s mint ilyenek, fontos forrásai lettek a helytörténeti kutatásnak. Napjainkban anyagi okokból ezek kiadása nehézségekbe ütközik, s csak nagyobb évfordulókon, jeles iskolai ünnepi alkalmakkor jelenhet meg ilyen kiadvány.

Munkánk, melyet tisztelettel ajánlunk az olvasónak, iskolánk névadója, Széchenyi István születésének kétszázadik évfordulójára készült. Kapcsolódik az 1976-ban, az állami tulajdonba kerülés századik évfordulójára kiadott évkönyvhöz és a korábbi, *Lauringer Ernő* és *dr. Kárpáti Károly* által végzett kutatásokhoz.

A reformkori előzmények

Hazánk polgári átalakulásának nagy korszakában, a reformkorban merült fel az oktatás korszerűsítése, a gyakorlathoz jobban kötődő ismeretek elsajátítása, a reál irányú képzés megvalósítása.

Sopronban az evangélikus konvent vetette fel először 1834-ben a reáliskola alapításának gondolatát, amelyet a következő években ipari és kereskedelmi tanoncoknak indított tanfolyamok vezettek be. Ezek megszervezésében jelentős szerepe volt Kis János evangélikus püspöknek.¹

1844-ben gr. Széchenyi István Magyarország kiváltságos lakosaihoz c. munkájában öt reáltanoda felállítását szorgalmazta... „melynek egyike Buda-Pesten volna... a többi négy pedig úgy, hogy közelebbi fekvésénél fogva a *szegényebb sorsú* (kiemelés BL) is részesülhetne azok jótékonyágában.”² Így kívánt a nevelést oly sokra tartó reformer a „gyakorlati képzés aggasztóan parányi létén” változtatni.³

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc leverése után az osztrák iskolarendszer alapján szervezték meg a magyar oktatást is.⁴ 1850-ben nyílt meg Pozsonyban hazánk első, felekezeti jelleg nélküli reáliskolája, Győrben Mű- és Alipartanodát létesítettek. Sopronban pedig megalakult a katolikus alreáltanoda. Az iskolák természetesen a németesítő törekvést is szolgálták.

A katolikus alreáliskola 1857-ben költözött a Templom utcai neogótikus épületbe, amelyet a neves soproni építészcsalád tagja,

Handler Nándor tervezett. A felavatás ünnepi aktusánál Ferenc József császár is jelen volt.⁵

A Bach-rendszer 1859-ben, részben a francia–piemonti szövetségtől elszenvedett vereség következtében, részben pénzügyi nehézségek miatt megbukott, ezért Bécs 1860-ban kísérletet tett a Magyarországgal való kiegyezésre. Az októberi diploma megcsillantotta a törvénykezésben való közreműködést és a magyar nyelvű oktatás lehetőségét. Ennek hatására, valamint a Széchenyi halála fölött érzett gyászban a város határozatot hozott egy főreáltanoda felállításáról, amely a nagy magyar nevét viselte volna.⁶

A helytartótanács 1864-ben el is fogadta a két felekezeti reáliskola egyesítésének tervét, de négy évig csak hivatali levelezés folyt az ügyben.

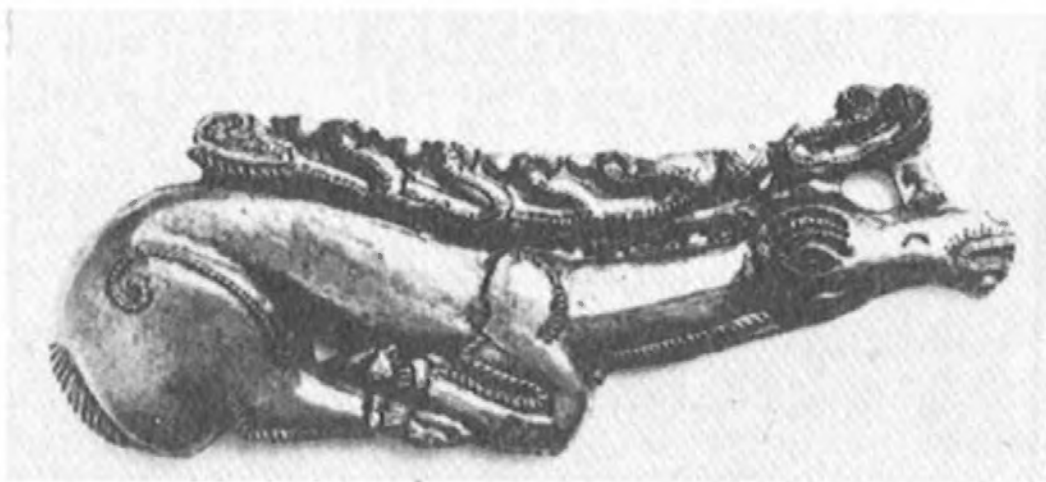
1868. október 1-jén 157 tanulóval megkezdte végre működését a reáliskola. Ahogy a létszám nőtt, szükségessé vált az épület bővítése. 1872-ben megépült a Liszt Ferenc utcai toldalékszárny. Ebben az évben már felnőttoktatás is folyt ipari és kereskedelmi jelleggel.⁷ Mivel mindez meghaladta a város költségvetési keretét, kérték a közoktatásügyi minisztertől az iskola állami tulajdonba vételét. Ez 1876-ban meg is történt. Egyúttal a nyolcosztályúvá váló intézménybe bevezették az érettségi vizsgát. A gimnáziumtól abban különbözött a reáliskola, hogy a görög vagy latin nyelv nem volt kötelező, és innen csak az egyetemek természettudományi karain lehetett továbbtanulni.⁸

Az 1870-es évektől az I. világháború végéig tartó időszak

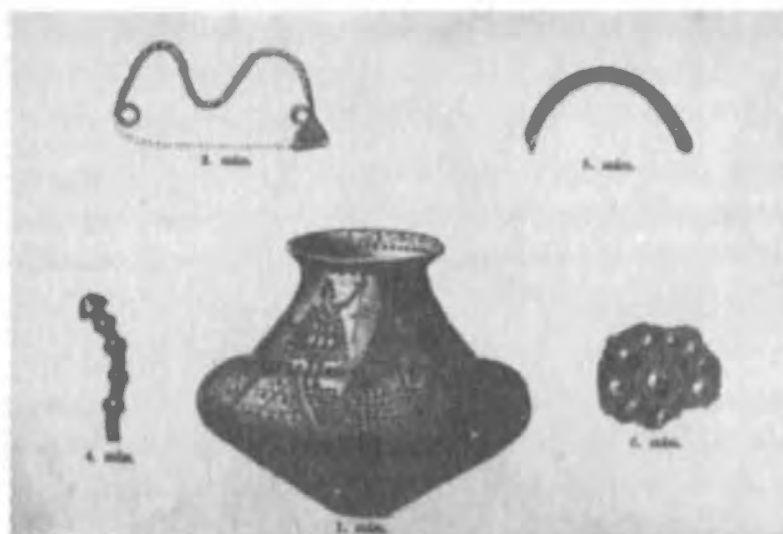
A kiegyezés utáni években a tanítás már magyarul folyt, de iskolánkban még a német nyelv volt uralkodó. A jegyzőkönyvek és a tanárok német nyelvű publikációi tanúsítják ezt. 1871-ben alakult a Berzsényi Önképzőkör, amelyet később német és francia társalgókör követett. Dr. Wallner Ignác pedig úttörő módon vegytani gyakorlatokat szervezett. Ő vezette az iskolánkban felállított Városi Vegyvizsgáló Állomást is, amely a köjál elődje volt. Egy technikatörténeti érdekesség is kapcsolódik intézményünkhöz. 1876-ban szabadalmazták Bell telefonját. A következő évben Salamin Leo, iskolánk fizikatanára, bemutatóval összekötött előadást tartott városunkban a hírközlés új eszközéről. Az ő kísérleteként bonyolították le 1877-ben Sopron és Pinnye között az első távolsági beszélgetést hazánkban.⁹

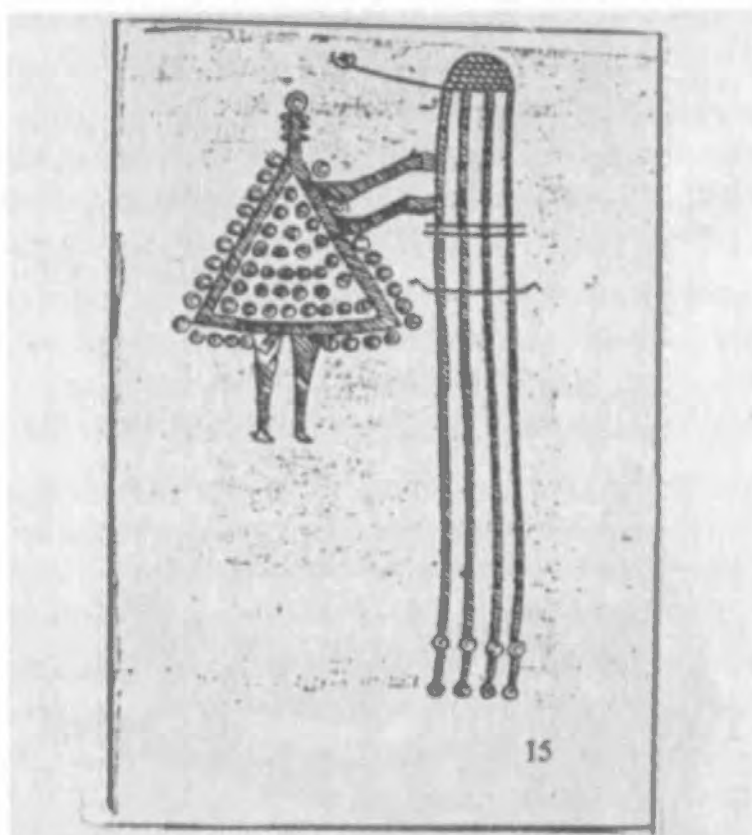
Bella Lajos

A tápiószentmártoni szkíta aranyszarvas

Bella Lajos várhelyi ásatásának leletei

*A szövés ábrázolása a fenti urna másik oldaláról
(A Soproni Múzeum anyagából)*

1870–76-ig a neves művésztanár, *Hauser Károly* volt iskolánk rajztanára, aki „mintázást”, azaz szobrászatot is oktatott. Ekkor tanított itt *Bella Lajos*, akinek jelentős szerepe volt a város régészeti kutatásaiban. Saját költségén tárta fel a Várhelyen a gazdag urnaleleteket rejtő kora vaskori földvárat. 1913-tól a Magyar Nemzeti Múzeum régészeti osztályán dolgozott. Országos hírnévre tett szert. Legismertebb a tápiószentmártoni szkíta aranyszarvaslelet feltárásában való közreműködése.¹⁰ Tanárként is markáns karakterű, autonóm személyiség volt.

1879-ben rövid életű műfordító műhely működött a főreáliskolában. Itt adták ki *Moller Ede* és *Újvári Béla* szerkesztésében a *Külföld c. folyóiratot*, amely más országok tudományos és szépirodalmi publikációiból közölt fordításokat.

1892-ben végre birtokba vehette az iskola a teljes épületet, ekkor költözött ki ugyanis a katolikus elemi. Ezt követően jelentős felújítás kezdődött, és kialakították a belső tér mai arculatát. Az osztálytermekben légszesz, azaz gázvilágítás volt, fűtésre pedig vaskályhák szolgáltak. (... Gyakran, amikor nagy hidegben a mai cserépkályhák mellett didergünk, úgy érezzük, hogy száz év alatt e téren nem történt változás.)

A századforduló után a művészeti oktatás ért el jelentős sikereket. A tehetséges tanulók rajzai eljutottak az 1900-as párizsi és az 1908-as londoni nemzetközi kiállításokra. A sikerek később neves művésztanárok munkásságában folytatódtak. A fenti időszakban kezdte iskolánkban tudományos pályafutását a későbbi neves Széchenyi-kutató, *Viszota Gyula*.¹¹ És ugyancsak a főreál volt első állomáshelye a nyelvtudós *Pais Dezsőnek* is.¹²

Az I. világháború idején katonai célokra vették igénybe az épületet, hadikórház működött benne. A tanítás más iskolák termeiben folytatódott. Hat tanár és a hadköteles felső osztályosok bevonultak. Egy tanár és harmincnégy diák életét vesztette a harctéren. A hétköznapiakra ránehezedett a háború. Elmaradtak az ünnepélyek, a tanévek megrövidültek és az ellátási zavarok miatt gyakran volt szünet.¹³

A két világháború közötti időszak

A sok nélkülözés, az emberek háborútól való csömöre 1918-ban forradalmi helyzetet teremtett. Október 30-án győzött a Károlyi Mihály vezette őszirózsás forradalom. Iskolánkban ez időben (okt. 10–nov. 5-ig) szünetelt a tanítás spanyolnáthajárvány miatt. Hamarosan a diákság is bekapcsolódott az eseményekbe. Novem-

*A soproni állami főgimnázium
tanári könyvtárának
díszképeként jelölve
Budapest, 1902. október 13.
Dr. Vizsota Gyula*

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN ÉS SOPRON
VÁRMEGYE.

Gróf Széchenyi István naplóját és beszédeit az Akadémia megbízásából Zichy Antal, nagyérdemű főnök adta ki. E jegyzetével ellátott két kötetes műben *) sokat, lehetőleg mindent összegyűjtött Zichy Antal és természetesen kiterjeszkedett bennök Széchenyinek sopronvármegyei tevékenységére is.

A ki azonban figyelmesen olvasgatta Széchenyi említett

A Széchenyi-kutató Vizsota Gyula és első munkáinak egyike

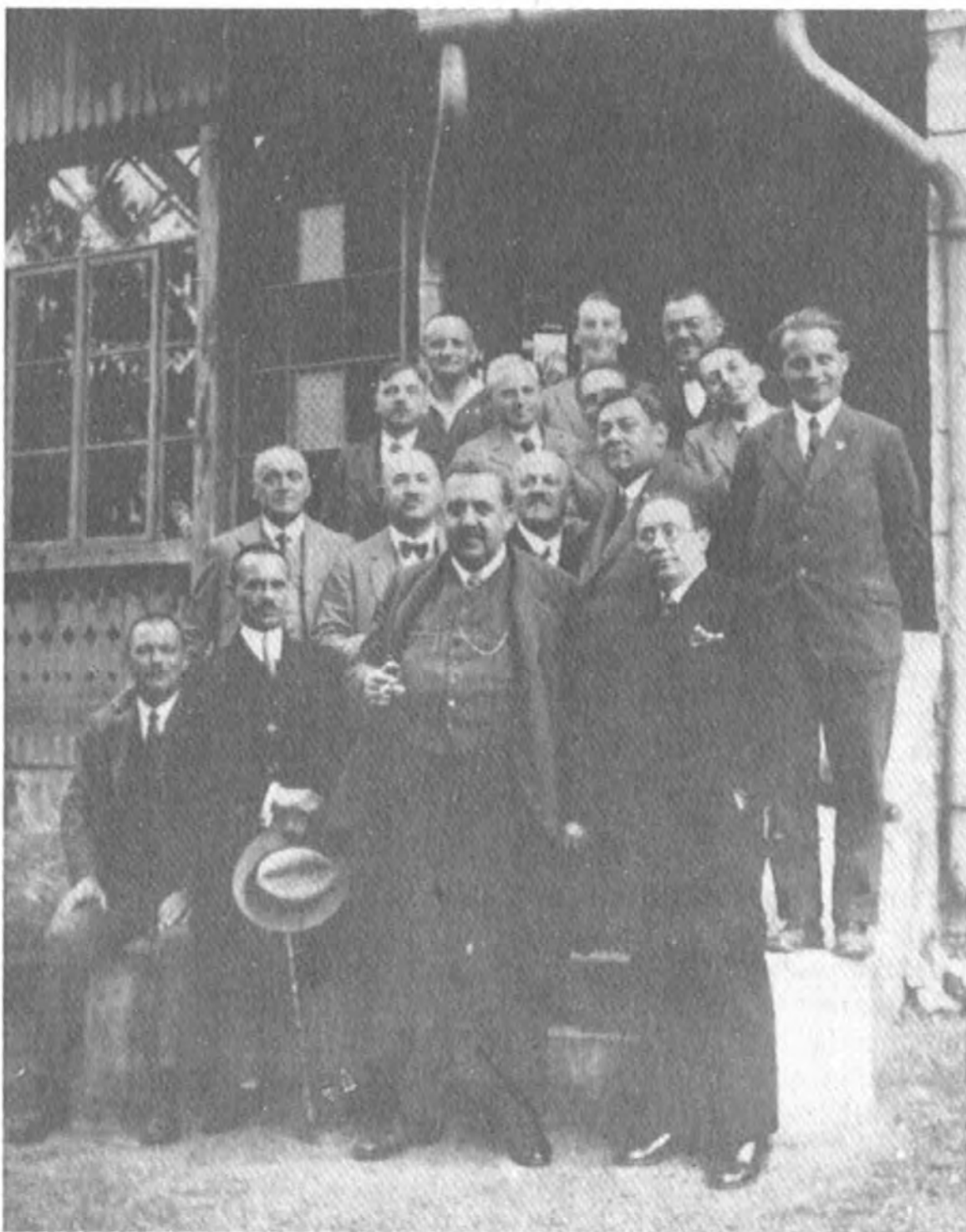
ber 19-én diáktanács alakult, amelynek alelnöke a főreáliskolás *Krug Lajos* lett.¹⁴ A köztársaság kikiáltása után különvált az oktatás és vallásügy irányítása, a pecsétről lekerült a királyi jelző.

A tanácsköztársaság idején az összes iskolát állami tulajdonba vették, megszűntek az érdemjegyek. Az egyenlősítő törekvés csak a „megfelelt” és „meg nem felelt” minősítést ismerte. Eltörölték az érettségi vizsgát is. A diáktanácsok tevékenysége kiszélesedett. Az iskola 1919/20-as évkönyve szerint azonban „A tanulók erkölcsi és fegyelmi magatartása a háború okozta rendkívüli viszonyokat és forradalmi állapotokat tekintve megfelelő volt. A proletárdiktatúra idején támasztott ifjúmunkás mozgalom és diáktanács bizonyos fokban szabados, féktelenségre hajló szellemet idézett elő ugyan egyes tanulóknál, az ifjúság többsége azonban józanul gondolkodott, és tartózkodott a veszedelmesebb méretű kihágásoktól. Fegyelmi eljárás megindítása mindössze három tanulónál mutatkozott szükségesnek.”¹⁵

1919. augusztus 1-je után az oktatásügyben is visszaállították a korábbi viszonyokat. Sopron lakóit a trianoni béke Nyugat-Magyarországra vonatkozó pontja foglalkoztatta. 1921 augusztusában az iskola is csomagolt. A felszereléseket Győrbe szállították, mert a várost Ausztriához kellett volna csatolni. A hivatalos átadás előtti napon, augusztus 28-án ellenállás tört ki, amelyet fegyveres harcok követtek. Végül a velencei egyezmény értelmében az antanthatalmak népszavazást rendeltek el december 14-ére, hogy Sopron és nyolc község hovatartozásáról döntsön. Ennek eredményeként ez a terület Magyarország része maradt. Decemberben a tanítás igen korlátozott mértékben folyt, mert csak januárban érkeztek vissza az elköltöztetett felszerelések. 1922-ben a nemzetgyűlés Klebelsberg Kuno javaslatára Sopronnak a Civitas fidelissima címet adományozta. Ebben az évben *vette fel iskolánk Széchenyi István nevét.*

A főreáliskola fennállásának 50 évfordulója egybeesett Széchenyi István országgyűlési fellépésének évfordulójával. Így az 1925/26-os tanévben ünnepi eseményekkel emlékeztek meg a kettős évfordulóról. Ekkor került hozzánk Széchenyi Bertalan ajándékként az a portré, amelyet Khaesz Károly festőművész készített Amerling képe után.

Az 1929/33. évi világgazdasági válság, amely mélyen megrázta hazánk életét, iskolánkban csak részben érezte hatását. A tanulólétszám nem csökkent, mert változatlanul keresték a gyakorlati pályákat, de a beiskolázottak tanulmányi eredménye alacsonyabb volt a korábbinál, mert a gimnáziumok nyitottabbak voltak a továbbtanulásnál. Hogy a tehetséges fiatalok ne kerüljenek más

Az iskola tanári kara 1934-ben

- 1. sor (balról jobbra): Gruber Gyula, Csanády Sándor, Lauringer Ernő,
dr. Halász Gyula*
- 2. sor: Katona Ferenc, ?, Lomniczy Géza, Koller Gusztáv*
- 3. sor: Dér Zoltán, Merényi Gábor, takarva dr. Legény János,
dr. Kunszeri (Kunczer) Gyula, Vas Jenő*
- 4. sor: Schügerl Miklós, dr. Machovits Viktor, dr. Emmer József
(Dér Z. gyűjteményéből)*

intézménybe, az iskolát reálgimnáziummá szervezték át, így mindkét irányban folyt képzés. Ez a forma 1942-ig állt fenn.

A '30-as évek elején Sopronban értelmiségi kör alakult, amelyben iskolánkból *dr. Kunszeri Gyula*, *dr. Antal László* és *dr. Machovich Viktor* tanárok vettek részt.¹⁶ Kunszeri itteni munkásságát az 1932-ben megjelent *Vegyétek és igyátok c. verskötete* őrzi. Tőlünk Pestre került és a Magyar Nemzet hasábjain Hitler-ellenes publikációi jelentek meg.¹⁷

A két világháború közti időszakban tanított nálunk – iskolát teremtve – *Soproni Horváth József*, Munkácsy-díjas festőművész és *Janesitz Henrik* művésztanár. Horváth József tanítványai közül *Kunt Ernő* festő- és *Szakál Ernő* szobrászművész szintén Munkácsy-díjas. Az utóbbi műemléki helyreállító munkáiért (legismertebb a soproni kapitólium, triász szoborcsoport, Mátyás király vörösmárvány kútja Visegrádon és a siklói vár gótikus erkélye) Európa-díjat is kapott.¹⁸

Egész rajztanár-generáció került ki Horváth József keze alól. Közülük Sopronban művészként *Ákos Ernő*, *Richly Emil* és *Szarka Árpád* a legismertebb.

A magyar irodalomtörténetben iskolánk két volt tanítványa szerepel. *Pap Károly*, akinek írói pályája az 1920-as, 30-as években teljesedett ki, és *Weöres Sándor*, aki mint igazi garabonciás diák betért hozzánk 1932-ben, hogy magánúton leérettségizzék.¹⁹

Az 1930-as években iskolánk igazgatója, *Lauringer Ernő* vezette a város múzeumát is. Mint szenvedélyes numizmata, gazdag éremtárat alakított ki, és vezetése idején kezdődött meg a már említett, Jupiter, Juno és Minerva szoborcsoport rekonstrukciója.²⁰

Az épület történetében 1938 hozott említésre méltó eseményeket. Ekkor – földemleszakadás miatt – nagyobb tatarozás kezdődött, amelynek során a termék belső elrendezését jelentősen megváltoztatták. Megszűnt a földszinten a vegyvizsgáló állomás, helyén tornatermi öltözőt és mosdót alakítottak ki. Az I. emeleten a történelem- és földrajzszertár helyére költözött a könyvtár, a II. emeleten megszűnt a biológiai előadó. A tanulók nem sokáig élvezhették az új rendet, mert kitört a II. világháború.

A '40-es évek elején, *dr. Gábor Géza* igazgatása alatt, katonás rend uralkodott iskolánkban. A tanulóknak a szünetekben körbe kellett a folyosón sétálniuk felügyelet alatt. Jelzőcsengetéskor a tanárok órára indultak, becsengetéskor már az osztályban kellett lenniük. A szertárak tartozékait az igazgató tételesen is ellenőrizte. (Meg is maradtak a pontos leltárkönyvek, csak a hozzájuk tartozó felszerelések pusztultak el a háború alatt...) ²¹ A nehéz évek nem kedveztek a

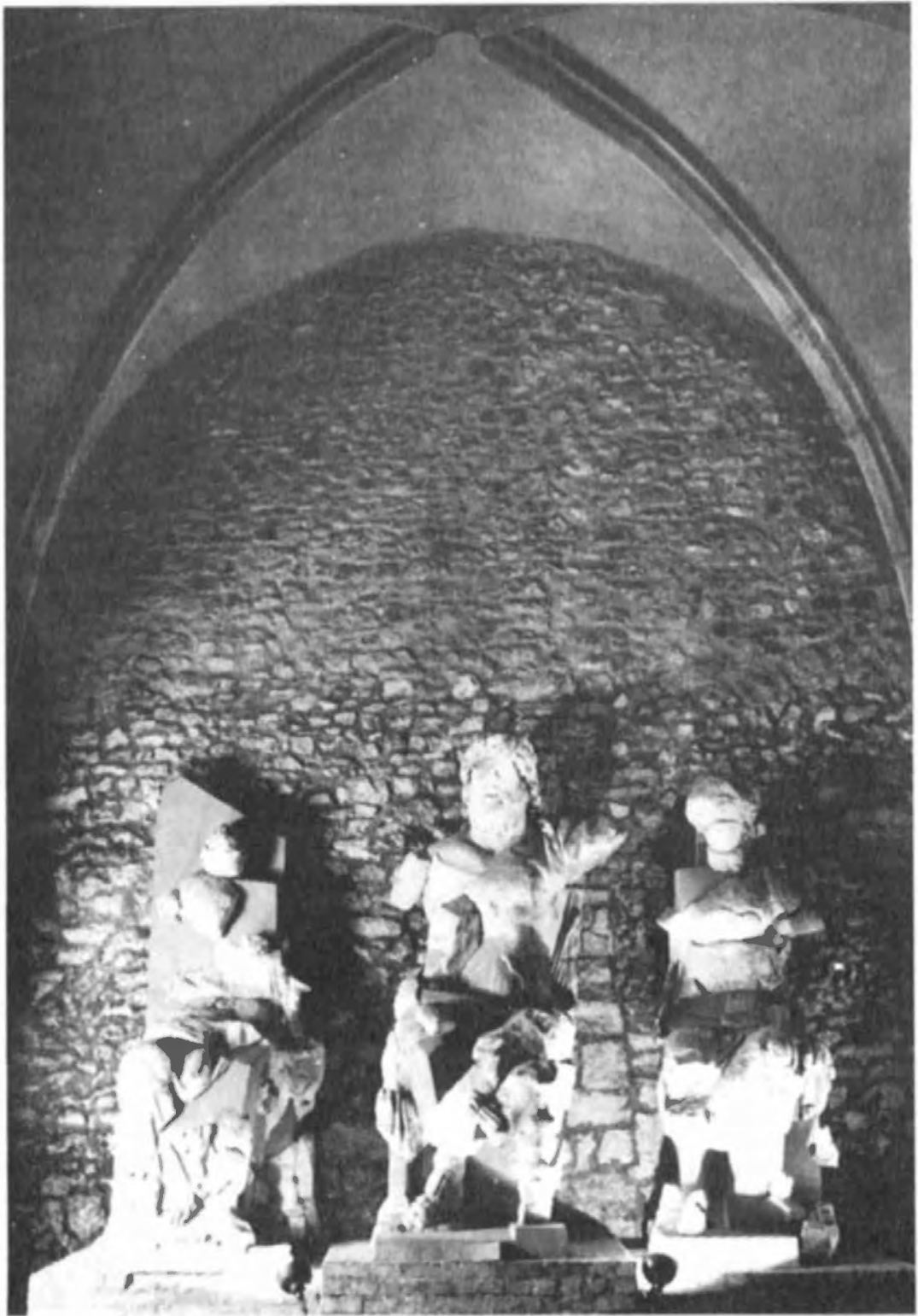
*Egy alkotómunka fázisai: Juno elképzelt szobra
Szakál Ernő rajza 1.*

*A vastag vonallal jelzett
szobortöredékek helyének
megkeresése 2.*

*Az elkészült
rekonstrukció 3.
(Fabrícus-ház
kötára)*

művészeteknek. Pedig 1942-ben költözött haza Sopronba az Európát bejárta, sok nyelvet beszélő festőművész, *Perényi* (Peischl) *Kálmán*, aki egykor a reáliskolába járt. [Haláláig (1985-ig) ismert alakja volt a város művészvilágának. Nevét alapítvány őrzi.]

A háború alatt sokat tett a nyugati hatalmakkal, elsősorban az Angliával való kapcsolat kiépítéséért hazánk madridi nagykövete, *Andorka Rudolf*. Ő iskolánk egykori tanárának, *Fleischhacker Fridolin*nak a fia volt. Diplomata pályájának kezdetén vette fel anyai nagyapja nevét.²² Teleki Pál halála után lemondott követi megbízásáról. Antifasiszta tevékenysége és írásai miatt hazánk német megszállása után a Gestapo letartóztatta, majd Mauthausenbe hurcolták. (Súlyos betegen érte meg a tábor felszabadulását.)

Közben, 1943-tól, iskolánk ismét hadikórház lett. Az I–IV. osztályosokat az Evangélikus Líceum, az V–VIII. osztályokat a Bencés Gimnázium fogadta be délutáni tanításra. Ennek is vége szakadt a nyilas hatalomátvétellel, mert az összes iskolát katonai célokra sajátították ki. Sűrűsödtek a légiriadók, a város zsúfolásig megtelt a keleti országrészből érkező menekültekkel.

A december 6-i bombázás még nem érintette az intézményt, de az 1945. március 28-i már jelentős kárt okozott az épületben. Mivel a Templom utcai oldal sérült meg, elpusztult a könyvtár egy része (a 15 873 könyvből csak 8343 maradt). A bútorzat közel nyolcvan százaléka tönkrement. Használhatatlanná vált a padláson összezsúfolt szertári anyag kilencven százaléka. Elpusztult a zeneszertár is.²³

A háború befejezésétől napjainkig tartó időszak

Amikor Sopronban április 1-jén végleg elhallgattak a fegyverek, az emberek előjöttek az óvóhelyekről. Városszerte megkezdődött a romok eltakarítása.

A Széchenyi Gimnázium április 29-én szólította fel hallgatóit és tanárait – az Új Sopron hasábjain – jelentkezésre. Körülbelül 120 diák jött össze, akiknek a Julianeumban kezdődött meg a tanítás május 3-án a délutáni órákban. Közben a diákok és a tanárok együttes munkával használhatóvá tették a Templom utcai épületet. Mivel a munkálatok elhúzódtak, csak szeptember 17-én kezdődött meg a tanítás. A hideg beálltával szükségessé vált a szülők támogatása a tüzelő beszerzésénél, amelynek behordása, a fa felaprítása a tanulók feladata volt.

Az 1945–48-ig tartó időszakban a beiskolázás során megváltozott a hallgatók összetétele. A VI. osztályban pl. 20 bejáró falusi gyerek

volt.²³ Látogatásakor a tankerületi főigazgató a jegyzőkönyv számára rögzítette: „Ez a gimnázium többé nem a múlt elit iskolája.”

A távolabbi falvakból érkezettek bentlakásos intézményben kaptak elhelyezést. 1949-ig működött a Rákóczi Ferenc utca 59. sz. házban a Berzsenyi Dániel Népi Kollégium.

1948-ban, számos helyen ellenállásba ütközve ugyan, de megtörtént az iskolák államosítása.²⁴ Kialakult a nyolcosztályos általános iskolai rendszer. Ezekre alapoztak a négyosztályos gimnáziumok, amelyekből minden felsőoktatási intézménybe lehetett menni.

Az 1949-es politikai fordulat után egypártrendszer alakult ki. Megszűntek a sokszínű ifjúsági szervezetek is. Ugyanúgy rendelet törölte el Sopron nagy múltú egyesületeit is.²⁵ Még a munkásság turista-, sport- és kulturális egyesületei is megszűntek. Monolitikus politikai rendszer alakult ki.

Idős tanárok szóbeli közlése szerint 1948-ig még készültek az iskoláról évkönyvszerű feljegyzések, ezek azonban, sajnos, elvesztek.²⁶ Csak a jegyzőkönyvekre és visszaemlékezésekre hagyatkozhatunk. Ilyen forrásértékű adatok *Dér Zoltán* elbeszélései és emlékiratai és *dr. Németh István* közlései. Az iskolánál eltöltött közel harmincévi pályáivuk mozgalmas történelmi időket érint. Tanítottak az 1930-as években, a háború alatt, majd részt vettek az iskola háború utáni újjászervezésében.²⁷

Az úgynevezett „ötvenes évek”, a személyi kultusz megnyilvánulásai iskolánkat is beárnyékolta. 1952-ben, Rákosi Mátyás 60. születésnapjára országsszerte nagy ünnepségsorozatot rendeztek. Mivel három évig (1902–1905-ig) iskolánkba járt az egykori diák (családja ez idő alatt magyarosította nevét Rosenfeldről Rákosira), emlékszobát rendeztek be a „magyar nép szeretett vezérének”. Ez a mai földszint 6-os számú teremben volt. Egy könyvritkaság is napvilágot látott (...a szerkesztők nem adták a nevüket hozzá) Rákosi Mátyás Sopronban címmel *egy példányban*.²⁸ Emléktábla került iskolánk falára, amelynek sorsa később ugyanaz lett, mint a Ferenc József látogatását megörökítőé...

1956-ban az emlékszoba emlékké lett. A politikai viszonyok megváltoztatására kitört országos események mindenütt elsöpörték a személyi kultusz tárgyi kíséreléseit. Nálunk azonban a „bontáskor” nem történt rongálás, a tárgyak egy korszak kóros emlékeiként gyűjtőkhöz vagy a lomtárba kerültek. Ezért tudunk néhányat kis iskolamúzeumunkban bemutatni belőlük. Mindebben jelentős szerepe volt Földi Lőrinc gyermekközpontú, de szigorú igazgatásának is.

I

A tanuló neve, vallása, születésének ideje (év, hónap és nap) és helye	Atyjának vagy anyjának neve, állása és lakhelye	Az előbbi osztályt hol végezte a tanuló és mily eredménnyel?	Ösztöndíjas-e a tanuló? Részese-e segélydíjban? (cím, keltetés és szám)	Tandíjmentes-e a tanuló? (keltetés és szám)
41 Rosenfeld Mátya Áda 1892. márcs. 9. izraelita	Rosenfeld József kereskedő Várkerület, 60	Soproni isz. nemi II. o. 76 5 évi		
É r t e s í t ő.			B i z o n y í t v á n y.	

II.

A tanuló neve, vallása, születésének helye és ideje (év, hónap és nap)	Atyja vagy anyja, gyámja vagy gondviselője. Polgári állásuk és lakásuk	Az előbbi osztályt hol végezte a tanuló és mily eredménnyel és magyarsággal?	Ösztöndíjas-e a tanuló? Mekkora az ösztöndíj vagy részese-e segélydíjban? (cím, keltetés és szám)	Tandíjmentes-e a tanuló? (keltetés és szám)
29. Rákosi Mátya izraelita. Áda (Bácsodmező- m) 1892. márcs. 9.	Rákosi József, kereskedő Sopron, Várkerület, 60. sz.	Soproni áll. főiskola. 76 76		55/1904. feb. 15. ig. n. feladat.

Két dokumentum az iskola anyakönyveiből
(Soproni Levéltár) Fotó: Németh Ferenc

Egyébként a nevezetes évben iskolánk elődjének, az alreáliskolának alapítási évfordulóját készült ünnepelni. Az ifjúság azonban hamarosan a soproni egyetemisták mozgalmához csatlakozott. A november 4-i fordulat után három tanár és 41 tanuló nyugatra távozott.

A borús éveknek kedves színfoltja is volt, az 1957-ben bevezetett, kék posztóból készült, simléderes diáksapka. Leggyakrabban félbehajtva, hónuk alatt hordták a fiúk. Fejre gyorsan akkor került, ha tanár tűnt fel a láthatáron. Az ötvenes évek végétől bevezették a gyakorlati oktatást. Az úgynevezett 5+1-es rendszer lényege az volt, hogy öt nap iskolai munka után egy nap politechnikai képzés következett. Kertészeti, asztalos, esztergályos, galvanizáló, rádióműszerészeti és egyéb ismeretekre kívánták ily módon a tanulókat oktatni.

Az 1964-es évtől az iskola megszűnt fiúgimnázium lenni. A padsorokban megjelentek a leánytanulók. Az iskola struktúrájában két tagozatos, matematika–fizika és angol–német nyelvi és három általános tantervű osztály működött. A gyakorlati oktatás 1974-ig létezett, de már egyszerűsödött formában. A lányok szabás-varrást és szövést, a fiúk fémmegmunkálást és villanszerelést tanultak.

Az 1966/67-es tanévtől ötödik osztályként postaforgalmi képzés indult az első évfolyamon, amelyből négyéves szakközépiskola fejlődött ki. Iskolánk címerében egy postakiürt jelezte a profilbővülést. A zömmel vidéki gyerekekből álló „postás” osztályok tanulói szép szakmai sikereket értek el a versenyeken, az őszi mezőgazdasági munkák (gesztenyeszedés) során pedig szinte verhetetlenek voltak.

Jelentős megemlékezéssorozattal ünnepelte az iskola 1976-ban államosításának 100. évfordulóját. A jeles alkalommal találkozóra gyűltek össze az iskola „öregdiákjai”. Közülük Mollay Károly, az ELTE professzora avatta fel a Templom utcai falon levő emléktáblát. Jubileumi évkönyv is készült ez alkalomra.

A postaforgalmi szakközépiskola megyei rendelkezés értelmében 1980-ban átkerült tőlünk a profilt váltó volt József Attila Gimnáziumba.

Míg az 1970-es években iskolánk létszáma 600 körül mozgott, a postásosztályok elkerülése után a létszám csökkent, és ez még később is folytatódott az 500-hoz közeledve.

A felszabaduló tantermek helyén 1979-ben történelem, majd magyar szaktantermet alakítottunk ki, ahol órákon, majd az 1982-ben bevezetett fakultáció keretében kézikönyvek és más források segítségével mélyebben foglalkozhatnak a tanulók a tantárgyak tudományos háttérével. A történelem szaktanteremben kapott helyet két tárlóban szerény kis iskolamúzeumunk is. A fakultáció bevezetésekor megszűntek a tagozatos osztályok, kivéve a testnevelést, amelyet 1976-ban indítottunk és 1986-ig létezett.

1976, az előző évkönyv megjelenése óta fájdalmas veszteségek is érték iskolánkat. 1979-ben elhunyt Autheried Éva matematika–fizika szakos tanárnő. 1981-ben autóbalesetet szenvedett és életét vesztette Juhász Imréné testnevelő tanár, és váratlan hirtelenséggel halt meg, szegedi egyetemistaként, volt tanítványunk, Herbszt Zoltán, akinek költői pályája már kibontakozóban volt. Egy posztumusz verskötet, a Kőtollú madár őrzi emlékét. Elmentek a nagy öregek, akik klasszikus értelemben véve mély tudású, sugárzó, vonzó vagy másképp elismerést kiváltó tanáregyéniségek voltak. 1982-ben a történelmet szinte megjelenítő, szuggesztív dr. Kamondy Zoltán, 1984-ben a mindenkire meleg, kedves, tudós Tóth Ferenc, és 1985-ben a testnevelő és edzőgenerációt nevelő Krasznai Ferenc, ahogy tanítványai nevezték, „a mester”. Az őszi időszakban évente megtartott megyei kosárlabdakupa az ő nevét viseli. 1987-ben a sok idegen nyelvet megszerettető Uray Aliz és 1989-ben Lapos Árpád. Jó lenne, ha szellemük (és a korábban eltávozott igazgató,

Földi Lőrinc) példája határozná meg mindnyájunknak a követendő tanári etikát: tisztesség, szigor, igényesség magunkkal és másokkal szemben, és mindig a tanítványok és az iskola jó értelemben felfogott hasznának szolgálata vezethetne bennünket.

Ígéretes hajtasok is megjelentek iskolánk vén fáján. Az 1990/91-es tanévtől a hatosztályos gimnázium kialakításának kísérletébe fogtunk. Egy tehetséggondozó osztály indult, ahol a felvételi vizsgát tett hetedikesek nálunk folytatják általános iskolai tanulmányaikat oly módon, hogy az angol és német nyelvet magasabb óraszámban tanulják, amelyekből a terv szerint három év után állami, majd nemzetközi (zertifikát) nyelvvizsgát tesznek.

Egy országos ranglista szerint, amely 170 gimnáziumot vizsgál a felsőoktatási intézményekbe jelentkezők és felvételt nyertek számának tükrében, iskolánk az első 25 között van.²⁹

Ezt a helyet megtartani és javítani szeretnénk az előttünk álló években. Megújulni törekvésünkben iskolánk szellemét, névadónk, a nagy reformer, Széchenyi István példáját és szavait tekintjük útmutatónknak:

„Tegye csak mindenik maga kötelességét, s ne valami egyebet, hanem azt ugyan emberül.”³⁰

FORRÁSOK, JEGYZETEK

1. Kis János (1770–1846). Az Evangélikus Líceum tanulója volt. 1790-ben társaival megalapították az első magyar nyelvű irodalmi önképzőkört. Külföldi egyetemi tanulmányok után tanárként és lelkipásztorként tevékenykedett. 1812-től élt ismét Sopronban. Költői és műfordítói munkássága Kazinczy F. baráti köréhez kapcsolta. Háza számos kiválóság látogatásának célja volt, mint pl. 1814-ben az ifjú Wesselényi Miklósnak.
2. Széchenyi István válogatott írásai. Bp. Gondolat, 1959. 312. l.
3. ugyanott 321. l.
4. Az Entwurf der organization für Gymnasien und Realschulen in Oesterreich kettős iskolarendszert vezetett be. A nyolcosztályos gimnáziumot és a hatosztályos reáliskolát.
5. A felavatáskor az alapkőletételhez hasonló aktus zajlott le. Egy bádogtokba díszes, vékony bőrre írt latin és német nyelvű oklevél került, amely megörökíti a nevezetes eseményt. Melléje aznapi újság és pénzérmék kerültek. A lelet 1969-ben, a tornaterem újjáépítésekor került elő.
Lásd még Zakar János: Ferenc József soproni látogatásai c. tanulmányát (Helytörténeti Asztaltársaság jegyzőkönyvei S. Liszt F. Múz.)
A tervező építész személyét illetően többféle adat szerepel az egyes forrásokban: Handler József és Handler Ferdinánd. Ez utóbbit erősíti meg az építész-helytörténész, Tompos Ernő (A Handler család, Soproni Szemle 1962/1. sz. 276. l.) az eltérés abból adódik – valószínű –, hogy az apa, Handler József névvel jegyzett, de már fiai által tervezett építészeti engedélyt ismerünk.

6. Sopron város képviselő-testületi jkv-ek 1861/1956. sz. határozat
7. Iskolai értesítő 1873/74.
8. Lauringer Ernő: A Soproni Magy. Kir. Áll. Széchenyi István Reáliskola története
Értesítő 1925/26. A témát kimerítően kutatta volt tanítványunk, Németh Ildikó A
dualizmus kori oktatás a Soproni Áll. Főreáliskolában. Az 1989/90. évi orsz.
tanulm. versenyen e dolgozattal és felkészültségével 4. helyezést ért el. (A dolg.
kézirata az iskolában.)
9. Százéves a soproni postahálózat c. kiadvány. Sopron, 1990. 4. 1.
10. Bella Lajos (1850–1937) munkásságáról rövid ismertető az 1976. évi jubileumi
évkönyvben (24. l.) A L. F. Múz. 1985-ben rendezett emlékkiállítást munkás-
ságáról.
11. Viszota Gyula (1871–1947) 1896-tól 1901-ig volt iskolánk magyar–német szakos
tanára. A „hely szellemének” hatására már itt megkezdte Széchenyi munkássága
helytörténeti vonatkozásainak kutatását. Ezt tanúsítja 1902-ben kiadott, Széchenyi
és Sopron vármegye c. munkája. Sopronból a Budapest VI. kerületi Főgimnáziumba
került. További tanulmányai:
1904. Bp. Széchenyi és a magyarországi lóversenyek megalapítása
1905. Bp. A Stádium megjelenésének és eltiltásának története
1910. Bp. Széchenyi és a pesti hengermalmok
1910. Bp. Széchenyi és az Országos Magy. Gazdasági Egyesület
1916. Bp. Széchenyi politikai programtöredékeinek keletkezése és hatása
1935. A Széchenyi híd története az 1836. 26. tc. megalkotásáig
Viszota Gyula sajtó alá rendezte Széchenyi naplóit és Garat c. művét.
12. Pais Dezső (1885–1973). A magyar–latin–görög szakos tanár rövid ideig tanított
iskolánkban. Először irodalomtörténeti témákkal foglalkozott. A nyelvészeti kérdé-
sekben ért el jelentős eredményeket. 1937-től egyetemi tanár, 1941-től az Akadé-
mia tagja. A magyar tudós tanárok sorában jelentős személyiség volt. (1976-os
évkönyv, 28. l.)
13. A Soproni Áll. Széchenyi I. Főreálisk. értesítője 1925/26.
14. Soproni Liszt F. Múz. A diáktanács jegyzőkönyve.
15. A tanári kar megértő magatartását tükrözi, hogy a diákok nevét nem közlik, csak
azt, hogy magántanulókká minősítik őket. A következő évi anyakönyvből derül ki,
hogy Berczeller Richárd, Heller Leó és Meller Pál a három személy. Más munkák-
ban (Szabó Jenő: Molnár József, S. Szemle 1976/3 és Koch Ödön: Az ifjúkommu-
nista mozgalom Sopronban, S. Szemle 1969. (1. 38. l.) nem ugyanezek a nevek
szerepelnek a főreáliskolából. A cikkek visszaemlékezéseken alapulnak, innen
adódik az eltérés.
16. Csatkai Endre: Értelmiségi fiatalok névtelen irodalmi köre. S. szemle, 1967. (1. 61.
l.). A körnek Cs. E. is tagja volt, magánlakásokban találkoztak.
17. Kunszeri (Kunczer) Gyula (1906–1973) 1929-től 34-ig volt iskolánk magyar–né-
met szakos tanára. A '20-as évektől publikált az Élet, a Katolikus Szemle és a
Jelenkor c. lapokban. A már említett fasizmusellenes írásai miatt a német
megszállás idején bujkálni kényszerült. 1945 után a Magyar Nemzet munkatársa
lett. 1947-ben a Katolikus Demokrata Néppárt színeiben országgyűlési képviselő
lett. Itteni szerepéről tanúskodnak a parlamenti jegyzőkönyvek. (Balogh Sándor–
Izsák Lajos: Földet, köztársaságot, állami iskolát c. forráskiadványa. Gondolat, Bp.
1980. 348. l.)
18. Horváth József (1891–1961) munkásságát volt tanítványa, a festőművész rajzta-
nár, Szarka Árpád ismertette az 1976-os évkönyvben, 21. l.
Szakál Ernő (1913–). Igazi sokoldalú művész. Mechle Bélánál tanult kőfaragómes-
terséget, majd az Iparművészeti Főiskolán lett szobrászművész. 1939-ben ösztön-
díjjal Rómában tanult. A háború után önálló szobrászművészként dolgozott

- Sopronban. 1947-től műemlékvédelmi munkákat végzett. Kilenc évig tanított a Képzőművészeti Főiskola szobrász–restaurátor szakán. 1982-ben kapta meg a műemlékvédelem Európa-díját. Szakmai publikációinak száma közel negyven. Értéktéremtő, értékmentő munkája során mindig hű maradt szülővárosához, Sopronhoz.
19. Szalai Dénes: Pap Károly, 1976-os évkönyv, 32. l. és Lichtmann Tamás tanulmánya az Alföld 1974. nov. számában Weöres Sándort, a diákköltőt Bődöcs Pál ismertette az 1976-os évkönyvben (31. l.).
 20. ugyanott 28. l.
 21. Dér Zoltán (1897–). Eleven iskolatörténet. 1929-től 1958-ig volt intézetünk tanára. Természettudományos képzettsége mellett korábban több hangszeren játszott, több nyelvet beszélt. A Colemanit szerkezetére vonatkozó számításait az angol kristálylexikon (Dana) közli. (Czobor Lászlóné tanárnő adatgyűjtéséből.)
 22. Andorka Rudolf A madridi követségtől Mauthausenig c. naplója (Kossuth Kiadó, Bp. 1978.).
Andorka Rudolf 1891-ben született Sopronban. Nagyapja evangélikus lelkész, apja, Fleischhacker Fridolin a főreáliskola tanára volt. A tehetséges fiú a katonai pályát választotta. Stromfeld Aurél mellett szolgált, tanítványának vallotta magát. Katonai pályája az 1920-as években magasra ívelt, vezérkari tisztt, majd diplomata lett. 1937-ben a VKF 2 vezetője. Közel állt Bethlen István köréhez. A II. világháború kitörése után ismét diplomáciai tevékenységet folytatott. Prágai, varsói korábbi tapasztalatait madridi küldetésben hasznosította.
(Az életrajzi adatokat a naplóhoz jegyzeteket készítő Lőrincz Zsuzsa közli.)
 23. Tantesületi jegyzőkönyv 1948. márc. 31.
 24. Részben az államosítás, részben a Mindszenty-per kapcsán meghurcolták iskolánk egykori tanárát, dr. Legény Jánost is. (Letartóztatásakor azonban már a Berzsenyi Gimnáziumban tanított egy éve.) Szabadulása után hosszú ideig a tűzép-telepen dolgozott. (Ezért adta festőművész barátja, Horváth József portréjának ironikusan azt a címet: A tőzegkereskedő.)
Dancsné dr. Ruhmann Margit ny. tanárnő közlése.
 25. S. Lt. Egyletek X. 216–275.
 26. Az 1945/46. évi feljegyzés az iskola könyvtárában található, a többi Vas Jenő tanár úr hagyatékában maradt és elveszett.
 27. Iskolai jegyzőkönyvek 1945-től.
Dér Zoltánról a 21. sz. jegyzetben már szóltunk.
Dr. Németh István (sz. 1906) 1936-tól 1967-ig volt iskolánk tanára. Széles nyelvi műveltségével (német, francia, orosz, angol, olasz szakos) tanítványok sorát indította útjára. Családjában már a harmadik generáció készül nyelvtanárnak.
 30. Széchenyi István: Hitel. Előszó, 17. bekezdés.

BARANYAI LENKE

*Az iskola tanári kara az 1989. évi ballagás után.
Előtérben a „nagy öregek”:
balról a 3. Dér Zoltán, 6. dr. Németh István, 7. Szarka Árpád.*

Hagyományaink

1984-ben a debreceni Ősi Diákvárosok Találkozóján a Széchenyi Gimnázium Diákszínpada első országos sikerét egy soproni diákhangyomány bemutatásával aratta. A találkozó céljának megfelelően olyan szokást kellett színpadra vinni, mely még élő valóság a diákság körében. Mi a „szomszédvár”, a Berzsenyi Gimnázium Deák-kúthoz köthető hagyományát dolgoztuk fel.

Ebben a dologban jellemzően sűrűsödött össze az a tény, mellyel újra és újra szembesülnünk kell, hogy gimnáziumunk ifjúságára nem hagyományozódtak olyan „ősi” szokások, melyek eredetüket iskolánk múlt századi vagy korunk első félszázadbéli történetéhez vezetnék vissza. Pedig a múltó éveken keresztül megtartott hagyomány mind értékesebb lesz, és mélységet nyer a ráarakódott patinától. Ám az öröklődő szokások mögé felsorakozó évek számával kevésbé függ össze azoknak hatóköre és összetartó ereje. Tanúi vagyunk annak, hogy már az egy-két éves múlttal rendelkező hagyományok is intenzíven hatnak a diákság körében, ha azok szerencsésen sűrítik magukba a mindenkori korosztályok által elfogadható értékeket. Úgy véljük, hogy a Széchenyi gimnázium ma élő hagyományai ilyenek.

Ezeknek legfontosabb köre Széchenyi István emlékéhez kapcsolódik. A szeptember 21-i születésnapról természetesen mindig megemlékeztek iskolánkban, azonban ennek mai formája 1965-re vezethető vissza. Ugyanis ekkor vált a megemlékezés fő színterévé Nagycenk. Kezdetben ezen a napon az egész iskola diáksága és tanári kara vonatra és biciklire ült, és ellátogatott névadónk mauzóleumához. Később csak az első osztályosok kirándultak ide, hogy a kegyeleti aktus révén kerüljenek be igazán gimnáziumunk közösségébe. A Múzeumvasút megnyitása óta (1970) a fertőbozi állomásról a kis különvonat segítségével jutottak el Nagycenkre. (Azóta is szeretettel emlegetjük Lovas Gyulát, aki mint a kisvasút akkori főnöke nemcsak az utaztatás ötletét adta, hanem pártoló odaadással működött közre évekig a rendezvény lebonyolításában.) Az 1975-ös év új szint hozott ebbe a hagyományba: Az elsősök ettől kezdve tesznek fogadalmat Széchenyi nyughelye előtt.

Mai teljességében tehát a következőképpen fest ez az esemény: A Múzeumvasúton megérkezve az első osztályok osztályfőnökeikkel

felkeresik a Széchenyi-szobrot, melyet a Himnusz elénekzése után megkoszorúznak. A Széchenyi család kriptája előtt folytatódik a megemlékezés egy vers elhangzásával és a fogadalomtétellel. Az eskü szövege így hangzik: „Én tanuló, Széchenyi István sírja előtt fogadom, hogy névadónk példáját követve munkámat mindenkor és mindenhol felelősséggel és odaadással végzem. Iskolánk hagyományait megőrzöm. Becsülettel járulok hozzá városunk, hazánk jelenének és jövőjének formálásához.” A kirándulás hátralevő részében az osztályok megtekintik a mauzóleumot és a múzeumot.

A felsőbb évfolyamoknak szeptember 21. tanítási szünetet jelent. A megelőző napon azonban a másodikosok megkoszorúzzák névadónk tanári szoba mellett lévő mellszobrát, majd a Széchenyi téri szobrot. A harmadikosok megemlékező műsort készítenek az iskolarádió számára.

A Széchenyi emlékéhez kapcsolódó hagyományok azonban nemcsak a születésnap körül teljesednek ki. A Czucor-alapítvány, mely 1976-ban, az iskola százéves évfordulóján jött létre, az adományozó szándékának megfelelően évente gondoskodik arról, hogy a legnagyobb magyar munkásságának emléke eleven maradjon az újabb és újabb korosztályok előtt. Az elsősök vetélkedője, a másodikosok számára kiírt pályázat ezt a célt szolgálja.

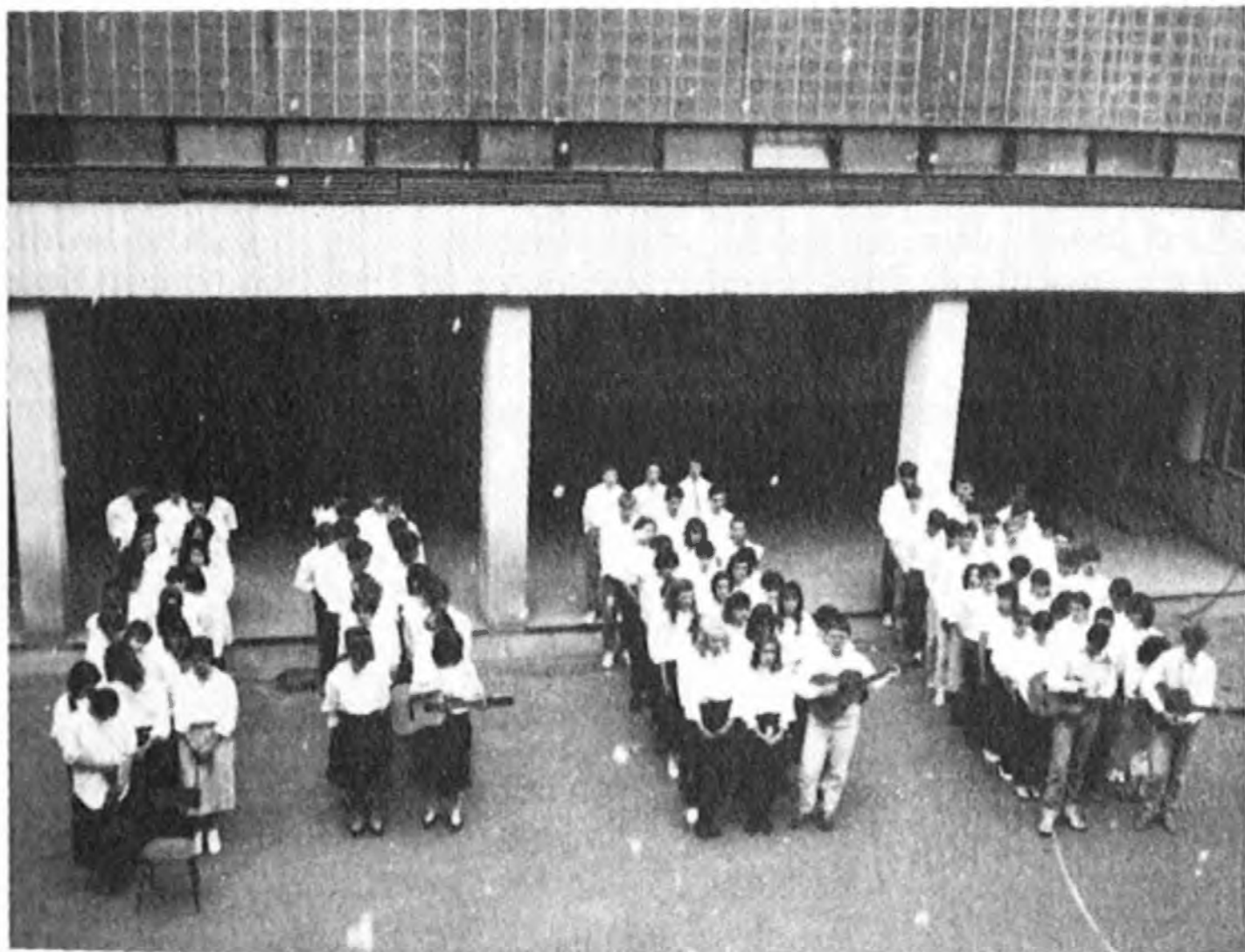
De a mindenkori ballagásoknak is az egyik legszebb mozzanata az a pillanat, amikor az ünnepély végén diákok és tanárok a Széchenyi téri szoborhoz vonulnak, és a búcsúzó negyedikesek a Szózat hangjaival kísértén koszorút helyeznek el a talapzaton. (A ballagás előtti napon egyébként hasonló, bensőséges ünnepség zajlik le az iskolai mellszobor előtt.)

Hagyományaink másik csoportja az iskolai élet más ünnepi mozzanataihoz kapcsolódik. A tanév rendjét követve a Széchenyi-nap utáni első jeles ünnep a téli szünet előtti utolsó tanítási nap, a karácsonyozás ideje. Az osztálytermekben a feldíszített fák, a folyosókon az ablakokban égő gyertyák adnak hangulatos háttérrel a meglepetés, az ajándékozás napjának. Talán hagyományt indít el az idei karácsony az udvaron felállított hatalmas fájával és a fa alatt bemutatott osztályonkénti ajándékműsorával. (Az ilyen jellegű meglepetés megelőző hagyományának tekinthetjük, hogy a 80-as évek eleje óta egy-két év kivételével szokásban volt, hogy e nap egyik óraközi szünetében hol diákegyüttes, hol alkalmi tanárzenekar karácsonyi koncertet adott a gimnázium közösségének.) Reméljük, hosszú jövő előtt áll az először '89-ben megrendezett templomi hangverseny, melyen éneklő és muzsikáló diákjaink mutatkoznak be a város előtt.

A téli szünet után a szalagavató időszaka jön el. Említésre méltó, hogy a tanárok közül vannak követői az 1976-ban elhunyt kollégánk, Csanády Sándor által meghonosított hagyománynak: A szalag mellé személyre szólóan kiválasztott, néhány soros idézetet is kapnak a negyedikesek.

A Széchenyi-bálnak is van egy momentuma, melyet iskolánkra jellemző szokásként tartunk számon. A nyitótánc után egy diáklány felkéri a gimnázium igazgatóját a bál hivatalos megnyitására, majd átadja és felköti a „Széchenyi-kék” színű, széles szalagot, hogy aztán közös keringőjükkel már valóban kezdetét vegye a mulatság.

A ballagás körül alakultak ki az érzelmileg legmegkapóbb hagyományok. A végső búcsúzás előtti napon a negyedik osztályok az udvaron köszönnek el az épülettől, társaiktól, tanáraiktól. Az emeleti ablakokból figyelik őket az itt maradók. A végzős osztályok sorban egy-egy rövid szerenádot adnak, majd egy közös dallal vonulnak el. Szép köszönetként az ablakokból hull rájuk a sok-sok

*A negyedikesek búcsúszerenádja az iskola udvarán
(1988)*

virágszirom. A búcsúszerenádnek ez a formája 1978 óta ismétlődik meg évről évre gimnáziumunkban. A másnapi ünnepség épp az elválás aktusával keretezve meghozza a találkozás örömét is, hiszen ekkor térnek vissza iskolánk idős, nyugdíjas tanárai, hogy az iskolazászlót követve együtt vonuljanak fel még aktív kollégáikkal.

A százéves évfordulóra kapott iskolazászló mint egyik legfontosabb jelképünk is szoros kapcsolatban van hagyományainkkal. A ballagási ünnepély részeként a végzős osztályok képviselői e zászló előtt állva mondják el emlékszalagjaikra írt jelmondataikat. Majd ezeket a szalagokat felkötözik a zászlórúd csúcsára, hogy azok évekig idézzék emléküket.

Közkedvelt jelképünk az iskola címerét magába foglaló jelvény is, mely az idei, 1990/91-es tanévtől kezdve, reméljük, sűrűn fog feltűnni a jövőendő széchenyista nemzedékek kabáthajtókáján. Ez az új sorozatgyártású jelvény egyébként kicsinyítve is hű másolata az 1957-ben bevezetett diáksapka „sapkarózsájának”.

Ennyiben lehet talán összefoglalni a Széchenyi Gimnáziumban élő hagyományok körét. Az elmondottakból kiderül, hogy tovább örökítendő szokásaink új keletűek, nem egy napjainkban formálódik. Hozzájuk való kötődésünk azonban máris erős.

„Mi a hagyomány?” – kérdezte annak idején a már ez írás elején említett színpadi darab egyik szereplője, és rögtön meg is válaszolta a magának feltett kérdést: „Az idő legyőzője. Jelenlévő múlt. Szokás, mely nekem ugyanazt jelenti, mint a diáktársamnak – a száz évvel ezelőtti diáktársamnak. Ez tart össze vele, ezért társam ő.”

A generációk már jövőtelükre várnak. Hogy társaik leszünk-e nekik, hogy társaink lesznek-e ők, ma is alakuló hagyományainkon múlik.

SZABÓ MIKLÓS

Széchenyi-émlékversenyek (1976–1991)

Ahogy az évkönyvekből és e könyv Hagyományok c. írásából kitűnik, iskolánkban rendszeres megemlékezések voltak a névadóról, gr. Széchenyi Istvánról. Önképzőköri vagy Ifjú Történelembarát köri munka során megjelent egy-egy írás a nagy reformerről. (Elsősorban soproni és megyei munkásságáról.) 1976-ban ünnepre készültünk. Annak (100.) évfordulójára, hogy az intézet átkerült a várostól az állam tulajdonába, bizonyítva ezzel, hogy a kevés reálisiskolák egyike a regionális érdekeken túl, országos jelentőséggel bír.

Ekkor jelentkezett nálunk egy köztisztelőben álló, idős úr, Czuczor Ernő, és névtelen kíváncsán maradni, felajánlott évi ezer forintot Széchenyi munkásságát, személyiségét elemző tanulmányok díjazására. Cselekedetében tisztelőre méltó lokálpatriotizmusa és az ifjúság nevelésének vágya vezérelte, de megbújt tettében családja reformkori nagyjának, Czuczor Gergelynek a szelleme is.

A pályázati rendszer élni kezdett. Az adományozó csak az első témákat jelölte meg, később ezt is, akárcsak a munkák elbírálását, a történelemtanári munkaközösségre bízta. A tanulók kis értekezéseikben elmélyültek Széchenyi életművében, közelebb kerültek az iskola névadójához, és egyúttal megtanulták a tanulmánykészítés módszertanát is.

Mivel az iskola létszámához képest ez a munka csak kevés tanulót érintett, 1978-tól kezdve vetélkedőt szerveztünk az elsősöknek, amelyen minden osztály – tetszőleges számú – négyfős csapatokkal vett részt. A témakörök mindig a következők: 1. Széchenyi életútja, 2. művei, 3. gyakorlati alkotásai (országos), 4. Sopron vármegyei tevékenysége.

A tanulók szívesen és játékos kedvvel versenyeznek, és az első három csapat mindegyik tagja értékes könyvjutalmat kap.

Amikor 1980-ban (85 éves korában) elhunyt az adománytevő, a hagyomány anyagi alapjait 1990-ig idősebb fia, Czuczor Ernő, ezután öccse, dr. Czuczor Huba biztosította.

Hagyományunk ekkor új elemmel bővült. A győztes csapat tagjai a verseny után kis koszorút helyeznek el Czuczor Ernő sírján. Az örökzöldet átfonó nemzetiszínű és kék szalag emlékeztet az ott nyugvó nagy szívére, amelyben a haza és a reálisiskola (fiai, unokái iskolája) oly nagy helyet kapott.

A Széchenyi-émlékversenyek győztesei:

1976. A pályamunka címe: *Széchenyi soproni alkotásai*
I. díj: Gangl Edit–Karner Bea
II. díj: Bősze M.–Somfalvi Andrea
III. díj: Berkics Imre
1977. *Széchenyi neveltetése és műveltsége*
I. díj: Katona Melinda
II. díj: Farkas András
III. díj: Gimes Tünde
1978. *Széchenyi utazásai*
I. díj: Veres András
II. díj: Parragh László
1979. *Széchenyi és a jobbágyság*
I. díj: Tóth Lajos
II. díj: Fischer Lajos
1980. *A stádium c. mű elemzése*
(Nem készült pályamunka.)
Vetélkedő
Fickert Zoltán
Lendvai Miklós
1981. *Széchenyi-émlékek szülőföldemen*
I. díj: Balázs Zoltán
Bödöss Péter
Linka Nóra
Polacsek Tamás
Tóth Tamás
1982. *Széchenyi a kortársak szemében*
I. díj: Simon Zsuzsa
Ábrahám Tünde
Baán Mihály
Markó Alajos
Olaszi Gyula
1983. *Széchenyi mai szemmel*
I. díj: Henye István
II. díj: Hiller Judit
III. díj: Bálint Zoltán
Dávid Anna
Hiller Judit
Koczor Györgyi
Monostori Erzsébet
1984. *A Kelet népe c. mű és Kossuth válaszának összehasonlító elemzése*
I. díj: Czeglédi Sándor
II. díj: Szakál Nikolett
III. díj: Kocsis Margit
Göbl Gábor
Huszár Ildikó
Nagy Kálmán
Varga Ákos

1985. *Széchenyi nevelésről vallott nézetei*
 I. díj: Németh Bea
 II. díj: Czeglédi Attila
 Babics Csaba
 Boh Vilmos
 Gangl Andrea
 Pálvölgyi Nóra
1986. *Széchenyi és a közlekedésügy*
 I. díj: Ratatics Éva
 II. díj: Tengölics Márta
 Boronkai Szabolcs
 Halmai Vilmos
 Orbai Péter
 Szappanos András
1987. *Széchenyi-emlékek
 Sopron vármegyében*
 I. díj: I. Nagy Krisztina
 II. díj: Rumi Bea
 Czike Gábor
 Fejér Lukács
 Gyurácz Attila
 Mentés Árpád
1988. Országos Széchenyi-vetélkedő
*(Gazdasági reform Széchenyi
 korában és ma)* A döntő felnőtt
 mezőnyében iskolánké volt az
 egyetlen diákcsapat és 6. helyezést
 ért el.
Tagjai: Boronkai Szabolcs,
 Gyurácz Attila, Orbai Péter
 (Magy. Rádió Kossuth IX. 15.)
Háziverseny
 Hoffer Szilvia
 Németh Ildikó
 Sebestyén Anita
 Savanyu Anita
1989. *Széchenyi Hitel c. munkájának
 forráselemzése*
 I. díj: Horváth Ildikó
 II. díj: Sebestyén Anita
 III. díj: Mihalitz Zita
 Kovács Viktória
 Rákóczi Anita
 Reiner Viktória
 Samu Ilona
1990. *Széchenyi utazásainak
 hatása reformeszméire*
 I. díj: Tompa Kornélia
 Bertha Árpád
 Koch András
 Soós Ákos
 Széplaki Tamás

1991. Dolgozat helyett részvétel
a Kortársunk, Széchenyi
orsz. vetélkedőn.
Területi versenyen (M. R. Kossuth
1991. 19h)
Széplaki Tamás 6.,
Bertha Árpád a 4. helyet szerezte meg
és magas pontszáma miatt tovább-
jutott a döntőbe.
Gosztola Katalin Széchenyi akadémiai
beszédének forráselemzésével
a Berzsenyi gimn. önk. köri
pályázatán III. díjat nyert

Összeállította:
BARANYAI LENKE

*A szőlőművelés és borászat technikája Sopronban
a dualizmus korában
(Jelige: Kékfrankos. Szalay Zsuzsanna,
az orsz. tanulm. verseny első helyezettjének dolgozata, 1986.)*

Tanulmányi versenyeredményeink 1976–1991 között

Iskolánk diákjainak szorgalmát és tehetségét a tanulmányi versenyek terén is szép eredmények dicsérik. Az alábbiakban az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyben, a magyar nyelv ápolását szolgáló versenyekben, a latin nyelvi versenyben és a postaforgalmi szakmai versenyben elért eredményeiket soroljuk fel.

Tanévenkénti csoportosításunkban a versenyző neve, osztálya, versenytárgya és eredménye található. Zárójelben tanáruk neve látható.

Az 1975–76. tanévben

Payrich Mária	IV. o.	biológia	10. helyezett	(Őrszigety Frigyes)
Steiner Tibor	IV. o.	német nyelv	III. díjas	(Dancs Lászlóné)
Simon Márta	IV. o.	német nyelv	8. helyezett	(Dancs Lászlóné)

Az 1976–77. tanévben

Verő Mária	III. o.	történelem	4. helyezett	(Baranyai Lenke)
Tóth Csaba	IV. o.	fizika	III. díjas	(Kopik István)
Tóth Csaba	IV. o.	matematika	5. helyezett	(Szakál Péter)
Samu Judit		postaforgalmi	I. helyezett	
Kiss Margit		postaforgalmi	II. helyezett	

Az 1977–78. tanévben

Farkas András	III. o.	történelem	5. helyezett	(Szalai Dénes)
Slezák Tamás	IV. o.	fizika	4. helyezett	(Légrádi Imre)
Tauber Ferenc	III. o.	német nyelv	II. díjas	(Czobor László)
Szabó Aranka		postaforgalmi	III. helyezett	

Az 1978–79. tanévben

Tauber Ferenc	IV. o.	német nyelv	I. díjas	(Czobor László)
---------------	--------	-------------	----------	-----------------

Az 1979–80. tanévben

Szájer József	IV. o.	orosz nyelv	II. díjas	(Dr. Horváth József)
Horváth Andrea	III. o.	német nyelv	7. helyezett	(Dr. Horváth Józsefné)
Várnagy Ágnes		Kazinczy-díjas		
Csehi Irén		postaforgalmi	II. helyezett	

Az 1980–81. tanévben

Mikó Teréz	III. o.	matematika	10. helyezett	(Szakál Péter)
Őri Jolán				
Bernadett		postaforgalmi	II. helyezett	
Németh Emil		postaforgalmi	4. helyezett	
Varga László		postaforgalmi	5. helyezett	

Az 1981–82. tanévben

Kollman Mónika	IV. o.	német nyelv	7. helyezett	(Dr. Horváth Józsefné)
----------------	--------	-------------	--------------	------------------------

Az 1982–83. tanévben

Nem volt kiemelt helyezésű diákunk.

Az 1983–84. tanévben

Balázs Zoltán	IV. o.	német nyelv	III. díjas	(Czobor László)
---------------	--------	-------------	------------	-----------------

Az 1984–85. tanévben

Horváth László	IV. o.	történelem	7. helyezett	(Szappanos Mária)
Hargitai Zsolt	IV. o.	fizika	III. díjas	(Légrádi Imre)

Az 1985–86. tanévben

Zsolnay	IV. o.	német nyelv	5. helyezett	(Czobor László)
Krisztina		I. k.		
Stippinger Anna	IV. o.	német nyelv	4. helyezett	(Hirschler Katalin)
		II. k.		
Huszár Péter	IV. o.	számítás- technika	2. helyezett	

Az 1986–87. tanévben

Szalay	III. o.	történelem	I. díjas	(Róka Lajosné és dr. Baranyai Lenke)
Zsuzsanna				
Radics Péter	IV. o.	történelem	4. helyezett	(Szappanos Mária)
Kiss Mónika	IV. o.	orosz nyelv	II. díjas	(Dr. Horváth József)
		II. kateg.		
Csizmazia	IV. o.	orosz nyelv	10. helyezett	(Dr. Horváth Józsefné)
Eszter		II. kateg.		
Csizmazia	IV. o.	latin nyelv	9. helyezett	(Dr. Horváth József)
Eszter				

Lung Anita	IV. o.	német nyelv II. kateg.	II. díjas	(Hirschler Katalin)
Kiss Mónika	IV. o.	német nyelv II. kateg.	III. díjas	(Hirschler Katalin)

Az 1987–88. tanévben

Bögi Terézia	III. o.	német nyelv II. kateg.	I. díjas	(Dr. Horváth Józsefné)
Ternyik László	II. o.	matematika (Arany Dániel)	II. díjas	(Vass Béláné)

Az 1988–89. tanévben

Horváth Barna	IV. o.	angol nyelv I. kateg.	II. díjas	(Simonné Schöberl Erzsébet és Csendes Ferenc)
Siklósi Szilvia	III. o.	német nyelv II. kateg.	III. díjas	(Dr. Horváth Józsefné)
Tölle Balázs	IV. o.	Kazinczy-díjas		
Király Rita	III. o.	latin nyelv	III. helyezett	(Dr. Horváth József)
Bögi Teréz	IV. o.	Kazinczy-díjas		

Az 1989–90. tanévben

Németh Ildikó	IV. o.	történelem	4. helyezett	(Szappanos Mária)
Krisch Helga	III. o.	német nyelv II. kateg.	I. díjas	(Dr. Horváth Józsefné)
Horváth Balázs	III. o.	német nyelv II. kateg.	III. díjas	(Tóthné Ziegler Herta)
Simon Krisztina	III. o.	Kazinczy- különdíj		

Az 1990–91. tanévben

Kopik Boglárka	III. o.	német nyelv	II. díjas	(Czobor László)
Szabó Gábor	IV. o.	német nyelv	7. helyezett	(Dr. Horváth Józsefné)
Kocsis László	IV. o.	fizika	4. helyezett	(Légrádi Imre)

LÉGRÁDI IMRE

A DUALIZMUSKORI OKTATÁS
A SOPRONI ÁLLAMI
FŐREÁLISKOLÁBAN

Filipe Leallán

Németh Ildikó (orsz. tan. verseny
4. helyezettje történelem tantárgyból 1989/90)
iskolatörténeti pályamunkája

Iskolánk igazgatói voltak 1857-től napjainkig

Rách Sal. Ferenc	1857–1858
Gartner Ferenc	1858–1859
Hodich Ferenc	1859–1867
Geronnai-Kossow Albert	1867–1868
Fuchs Pál	1868–1870
Ulber Mátyás	1870–1872
Salamin Leó	1872–1897
Dr. Wallner Ignác	1897–1914
Lauringer Ernő	1919–1941
Gábor Géza	1941–1945
Martonos Lajos	1945–1950
Zagyva Imre	1950–1951
Lajos József	1951–1954
Földi Lőrinc	1954–1964
Höfle József	1964–1970
Tóth Ferenc	1970–1981
Palotai György	1981–1991

Iskolánk tanárai voltak 1857-től napjainkig

ittlétük időtartamának és az általuk oktatott tárgyak megjelölésével

Aistleitner Antal	1857–1878	geográfia–történelem–magyar–német
Albrecht János	1883–1884	német–latin–görög
Dr. Antal László	1933–1939	magyar–német
Dr. Augusztinovicz Elemér	1933–1946	magyar–latin
Autheried Éva	1957–1969	matematika–fizika–ábrázoló
Ádám Manó	1911–1912	matematika–ábrázoló
Dr. Ágh Lajos	1900–1927	magyar–német
Ákos Ernő	1947–1956	rajz–ábrázoló
Bach Nándor	1869–1873	mértan–építészeti rajz–szépírás
Balázs Józsefné	1963–1983	biológia–földrajz
Barta Miksa	1903–1938	matematika–fizika

Bartoss Ernő	1858–1859	matematika–fizika–természetrajz–szépipírás
Bauer Tiborné	1958–1959	magyar–német
Dr. Bayer Ferenc	1876–1879	magyar–német
Dr. Bäuml Ede	1886–1899	matematika–fizika
Bálint Józsefné	1959–1963	angol–magyar
Bánlaki Pál	1962–1963	magyar–filozófia
Dr. Bedy Rezső	1944–1950	magyar–német
Bella Lajos	1876–1911	történelem–földrajz–torna
Bezzegh Gyula	1940–1947	földrajz–természetrajz
Dr. Bleyer Jakab	1900–1902	magyar–német
Bóna Miklós	1963–1970	magyar–történelem
Bödöcs Pál	1974–1981	magyar–történelem
Csanády Sándor	1929–1957	magyar–történelem
Csendes Ferenc	1978–1990	magyar–angol
Csép Miklós	1926–1928	magyar–német
Cserjési József	1939–1942	torna
Dancs Lászlóné	1950–1979	magyar–német
Dér Zoltán	1929–1958	matematika–fizika
Divald József	1870–1873	német–magyar–földrajz
Eichberger József	1858–1859	szépipírás
Dr. Emmer József	1922–1949	latin–német
Dr. Erdélyi Pál	1943–1945	latin–történelem
Faragó Andor	1901–1909	matematika–fizika
Faragó József	1894–1929	matematika–fizika–ábrázoló
Faragó István	1942–1944	latin–német
Dr. Fialovszky Lajos	1872–1884	természetrajz–földrajz
Fleischhacker Mór		
Fridolin	1882–1900	német–magyar
Földi Lőrinc	1951–1954	történelem–földrajz
Fuchs Kamilla	1967–1973	magyar–orosz
Fuchs Pál	1863–1872	fizika–geometria–rajz–építészeti rajz
Fuchs Rezső	1920–1926	német–francia
Gamauf György	1878–1879	magyar–történelem–földrajz
Garai Aranka	1973–1974	történelem–orosz
Gartner Ferenc	1857–1860	német–számítás–geometria–szépipírás
Gernonnai-Kossow		
Béla	1868–1873	francia
Gerjel József	1967–1972	orosz–francia–német
Gerő Árpád	1909–1929	természetrajz–kémia
Gombás Vilmos	1959–1963	kémia–biológia
Gosztola Antalné	1970–1983	magyar–orosz

Gottl Rezső	1880–1891	matematika–fizika
Gőgös Ferenc	1942–1948	magyar–latin
Göhring Tódor	1872–1876	tornászat
Gruber Gyula	1919–1935	torna
Gruppenberg F. Henrik	1898–1900	magyar–német
Gyertyánffy Ernő	1916–1917	matematika–fizika
Györgyfalvai Istvánné	1968–1981	postaforgalom
Gyulaváry Jánosné	1976–1987	magyar
Gyürü Károly	1962–1968	magyar–orosz
Hadnagy Géza	1941–1946	magyar–latin
Hahnenkamp Rezső	1871–1885	mennyiségtan–mértan
Dr. Halász Gyula	1930–1940	magyar–francia
Hammerl Lajosné	1959–1971	orosz–német
Dr. Hargitai Lajosné	1969–1978	postaforgalom
Harsányi Lajos	1909–1919	matematika–fizika
Hauser Károly	1870–1895	szabadkézi rajz
Dr. Hegyi Ferencné	1969–1979	történelem–angol
Dr. Helyes István	1918–1919	latin–magyar
Herczeg Antal	1922–1929	magyar–német
Hirschler Katalin	1982–1986	német–angol
Holéczi György	1964–1971	történelem–földrajz
Holló (Toppler) István	1873–1875	magyar–bölcselet
Dr. Holló Lajos	1939–1941	magyar–olasz–francia
Horváth István	1963–1973	mérnökstanár
Horváth József	1920–1947	rajz
Horváth Kálmán	1948–1968	matematika–fizika
Horváth Lajosné	1968–1979	postaforgalom
Horváth Rezső	1894–1921	francia–német
Ijas Lajos	1951–1957	matematika–fizika
Dr. Imre József	1949–1950	földrajz–történelem–filozófia
Jakatits Árpád	1963–1965	magyar–történelem
Janesitz Henrik	1922–1947	rajz
Jankó Andorné	1950–1959	fizika–kémia
Juhász Ernő	1963–1964	magyar
Juhász Imréné	1975–1981	testnevelés
Dr. Kamondy Zoltán	1950–1959	magyar–történelem
Kampf József	1962–1964	kémia–fizika
Kardos Aladár	1912–1916	magyar–latin
Katona Anna	1949–1956	magyar–német

Katona Ferenc	1923–1944	történelem–latin
Dr. Kárpáti Károly	1873–1898	magyar–német–torna
Kedvessy Gyuláné	1949–1950	magyar–latin
Dr. Kelényi Ferenc	1957–1960	magyar–történelem–angol
Kende Ferenc	1892–1894	latin–görög
Knipping Henrik	1873–1874	angol
Kolecskár József	1869–1870	természetrajz–számтан–vegytan
Koller Gusztáv	1919–1935	történelem–földrajz
Kollwentz Rezső	1903–1904	német–latin
Komornokiné Stark Márta	1977–1978	angol–német
Koós József	1963–1974	matematika–fizika
Koronczy Imre	1889–1891	magyar–bölcselet
Dr. Kosári János	1919–1920	földrajz–természetrajz
Kovács Ferenc	1934–1942	latin–görög
Kozák Gábor	1980–1981	angol–orosz
Kócza Géza	1906–1910	torna
Köpc Dezső	1883–1885	természetrajz–vegytan
Dr. Kőműves Géza	1939–1942	
	1946–1948	magyar–latin
Kövesdi (Küszel) Ignác	1869–1873	magyar–német
Krasznai Ferenc	1957–1984	testnevelés
Krcselics László	1910–1912	történelem–földrajz
Kugler Sándor	1963–1971	kémia–fizika
Dr. Kunszeri (Kunczer) Gyula	1929–1934	magyar–német
Kutas Gizella	1953–1973	matematika–fizika
Lagler Erzsébet	1975–1977	német–orosz
Lapos Árpád	1946–1951	történelem–földrajz
Latkóczy Mihály	1885–1886	magyar–latin–görög
Lauringer Ernő	1911–1919	történelem–földrajz
Dr. Legény János	1934–1947	latin–francia
Leupin János	1875–1877	francia
Luksz József	1920–1922	matematika–fizika
Dr. Machatsck Lucia	1950–1969	magyar–latin–könyvtáros
Dr. Machovich Viktor	1932–1936	magyar–francia
Mally Nándor	1892–1904	ábrázoló–számтан–mértan
Mantuano József	1937–1951	matematika–fizika
Maschek János	1857–1860	
Matavovski Béla	1878–1879	történelem–földrajz
Mehler Katalin	1987–1989	magyar–történelem

Medveczky Lajos	1945–1948	magyar–német
Merényi Gábor	1912–1934	matematika–ábrázoló
Merész Károly	1956–1963	rajz–ábrázoló
Dr. Mika Károly	1884–1902	természetrajz–földrajz–vegytan–torna
Molnár József	1875–1880	matematika–fizika
Moller Ede	1875–1882	magyar–német
Dr. Müller Izidor	1893–1894	francia–angol–német
Dr. Müller József	1903–1922	magyar–német
Nasch Fülöp	1919–1932	francia–német
Dr. Németh István	1936–1967	német–francia–orosz–angol–olasz
Németh Vilmos	1905–1939	természetrajz–kémia
Dr. Opré Tivadar	1918–1919	torna
Orbán Istvánné	1949–1953	latin
Őrszigety Frigyes	1952–1983	biológia
Pais Dezső	1911–1912	magyar–latin–görög
Panyiczky Gyula	1939–1947	magyar–német
Patonay Sándor	1942–1948	magyar–latin–görög
Paulay Ödön	1892–1893	magyar–német
Péché Aladár	1899–1901	matematika–természettan
Plaichinger János	1859–1860	
Pongó Zsuzsanna	1979–1980	magyar–történelem
Ravasz Endre	1936–1957	testnevelés
Reményi Tibor	1965–1974	magyar–történelem
Rési János	1957–1962	magyar–latin
Révész János	1910–1914	torna
Riedl Béla	1960–1963	francia–olasz–latin–német
Róka Lajosné	1974–1987	magyar–történelem
Dr. Rónai Ferencné	1981–1987	magyar–angol
Rösch Frigyes	1868–1884	matematika–geometria–rajz–torna
Dr. Röder Ede	1936–1938	magyar–latin
Scheitz Antal	1938–1942	földrajz–természetrajz–vegytan
Schleisinger Manó	1881–1882	földrajz–természetrajz
Schreiner Ferenc	1857–1861	geometria–geometriai rajz–szabadkézi rajz–természetrajz
Schügerl Miklós	1914–1945	matematika–fizika
Seemann Kálmán	1895–1923	szabadkézi rajz–mértan
Dr. Serényi Imre	1881–1884	francia–földrajz–magyar
Simkovits Gyula	1955–1962	történelem
Dr. Simkó Gyula	1912–1920	történelem–földrajz
Simonyi Ernő	1901–1902	természetrajz–kémia
Skoff Béla	1873–1891	matematika–ábrázoló
Dr. Stodolní Gyula	1901–1936	magyar–német

Strauch Jenő	1902–1922	német–magyar
Stuller Jenő	1919–1920	matematika–fizika
Stuppacher Lajos	1863–1894	német–számítan–geometria–szépirás
Szabó Béla	1940–1946, 1954–1965	földrajz–történelem
Szalay Dénes	1961–1964, 1970–1978	magyar–történelem
Szarka Árpád	1963–1978	rajz–ábrázoló geometria
Dr. Szekeres Kálmán	1888–1895	matematika–természettan
Dr. Szenté Kornél	1931–1946	földrajz–természetrajz
Székelly András	1935–1941	történelem–földrajz
Takács Gábor	1963–1975	magyar–orosz
Tauber Ferenc	1984–1988	német–orosz
Tárnok Péterné	1974–1975	angol–német
Tóth Alajos	1919–1920	magyar–latin
Tóth Márton	1887–1891	magyar–latin–görög
Török Mihály	1895–1916	matematika–fizika
Törzsök Emil	1950–1953	történelem–földrajz
Treszkony János	1894–1895	történelem–latin–görög
Türr Lajos	1884–1889	történelem–természetrajz
Udvardy Ignác	1871–1872	magyar–természetrajz–szépirás
Ujvári Béla	1877–1894	magyar–francia
Ulber Mátyás	1857–1884	történelem–természetrajz–német
Uray Aliz	1957–1978	orosz–angol–francia
Varga B. Béla	1959–1986	kémia–fizika
Vas Jenő	1929–1951	matematika–ábrázoló
Váry Rezső	1906–1910	magyar–latin
Vendl Aladár	1885–1920	magyar–francia
Dr. Veszprémi Vilmos	1897–1902	magyar–német
Dr. Viszota Gyula	1893–1901	magyar–német
Dr. Wallner Ignác	1870–1897	vegytan–természetrajz
Weinhardt Ferenc	1884–1887	matematika–természettan
Dr. Winkler Elemér	1919–1926	történelem–földrajz
Dr. Zimmer Frigyes	1946–1948	történelem–földrajz–latin
Zombori István	1943–1949	testnevelés

MEGJEGYZÉSEK:

1. Iskolánkban több tanár is tanított, de csak azok nevét közöljük, akik legalább egy évet törzstagként itt dolgoztak.
2. A névsorban szereplők azon a néven találhatók meg, melyet ittlétük utolsó évében viseltek.
3. A tantárgyak elnevezése is változott, ezért úgy közöljük, ahogy a régebbi évkönyvekben található.

Iskolánk személyi állománya 1991. június 14-én

Mb. igazgató:

Szakál Péter 1964– matematika–fizika

Igazgatóhelyettes:

Dr. Horváth József 1974– orosz–latin

Tanárok:

Ágota Tamásné	1989–	biológia–földrajz
Babiczky Miklós	1964–	műszaki tanár
Balázs József	1963–	testnevelés
Dr. Baranyai Lenke	1971–	magyar–történelem–filozófia
Bakó Erzsébet	1974–	biológia–kémia
Dr. Balogh Mihályné	1980–	biológia–földrajz
Berényi Edit	1990–	német–orosz
Czobor László	1965–	magyar–orosz–német
Czobor Lászlóné	1969–	matematika–fizika
Dékány Zsigmondné	1983–	angol–orosz
Fischerné Greksza Tünde	1989–	magyar–történelem
Dr. Horváth Józsefné	1979–	orosz–német
Kollmann Antalné	1962–	kémia–földrajz–geológia
Kopik István	1970–	matematika–fizika
Krasznai Andrea	1977–	testnevelés
Kovács Csabáné	1987–	magyar
Lang Ágota	1987–	matematika–fizika
Légrádi Imre	1960–	fizika–matematika
Poór Attila	1986–	kémia–fizika–számítástechnika
Renner Kálmánné	1978–	rajz és műalkotások elemzése
Simonné Schőberl Erzsébet	1979–	magyar–angol
Szappanos Mária	1978–	magyar–történelem–filozófia
Szabó Csaba	1984–	testnevelés
Szabó Miklós	1982–	magyar–történelem
Dr. Szentistványi Gyuláné	1986–	magyar–orosz
Tóthné Ziegler Herta	1980–	orosz–német
Tauberné Paizs Tünde	1985–	biológia–földrajz
Tóth Gyula	1988–	orosz–angol
Vargáné Somlai Márta	1978–	magyar–angol
Vass Béla	1973–	matematika–fizika
Vass Béláné	1974–	matematika–fizika

Óraadóink:

Balogh Pálné	ének
Csendes Ferenc	angol
Hemerle Mária	francia
Tauber Anna	ének

Könyvtáros:

	Légrádi Imréné	1971–
Gazdasági vezető:	Németh Imréné	1974–
Könyvelő:	Füzy Ferencné	1983–
Iskolatitkár:	Egresitsné Bölcs Anikó	1983–
	Pusztai Ferencné	1986–

Érettségizett tanulóink és továbbtanulásuk

Év	Érettségi vizsgát tett		Felvételizett Fő	A felvételin megfelelt		A felvételin szerzett/vitt pont
	Fő		Fő	%		
1975	156		77	46	59,74	1,071
1976	167		107	82	71,03	1,118
1977	141		93	65	69,89	0,963
1978	145		93	60	64,52	0,923
1979	144		86	59	68,65	0,960
1980	141		79	58	73,42	0,913
1981	127		82	52	63,41	0,833
1982						
1983	131		93	59	63,44	0,797
1984	120		106	57	53,77	0,741
1985	116		92	71	77,17	0,814
1986	124		104	83	79,87	0,829
1987	120		87	76	87,35	0,876
1988	107		75	65	86,67	0,845
1989	115		72	64	88,89	0,869
1990	122		79	72	91,13	0,851

Ez a kimutatás a minisztérium által évente közreadott kiadvány alapján készült. Az 1982. évben nincsenek adataink.

KOPIK ISTVÁN

7. OSZTÁLY

Osztályfőnök: dr. Balogh Mihályné

Bariska Tamás	Koltai Anikó	<i>Polgár Patrícia</i>
Bácskai Kornél	Kovács Ildikó	Raszipovits Henri-
Bella Tamás	Kozma Adrienn	etta
Egyházi Krisztián	Magyarász Ágnes	Sárdy Péter
Eperjesy Réka	Molnár Gabriella	Surányi János
Hantó Katalin	Nagy Gertrúd	Szőke Hajnalka
Horváth Nikolett	Németh Gábor	Tolvaj Tamás
<i>Horváth Patrícia</i>	Ódor Tekla	Tóth Márton
Hosinner Gertrúd	<i>Ormos Eszter</i>	Tőreki Renáta
Imrik Eszter	Pokker Krisztián	Török Ákos
Kocsis Melinda		Závoti Zoltán

I. A OSZTÁLY

Osztályfőnök: Vass Béláné

Áder Patrícia	Györffy Ákos	<i>Szováti Szabolcs</i>
Árva Tamás	Huber András	Szüts Judit
Baumgartner Katalin	Kóczán Tamás	Tóth Szabolcs
Bödecs Lujza	Nagy Attila	<i>Tóth Zsolt</i>
<i>Csordás Csaba</i>	Polgár Tünde	Tölgyes Anita
Erdősi Zsuzsanna	Pruzsinszky Tamás	Varga Veronika
Fessler Attila	Simon Angéla	Varjú Tamás
Gana Balázs	Szakál Andrea	Wéber László
Gyimóthy Zsuzsanna	Szlávik Péter	Zsirai Krisztina

I. B OSZTÁLY

Osztályfőnök: dr. Szentistványi Gyuláné

Árva Balázs	Dévényi Barbara	Horváth Adrienn
Bajcsy Gabriella	Fazekas Katalin	Horváth Patrícia
Bak Judit	Fekete Tünde	Jókuti Judit
Bendekovits Katalin	Gulya Eszter	Kovács Ágnes
Bogdán Andrea	<i>Hart Árpád</i>	<i>Kőrös Ildikó</i>
Domszki Éva	Hidasi Barnabás	<i>Krisch Imre</i>

László Virág
Lukács Eszter
Molnár Tímea
Mosonyi Melinda
Nagy Ildikó

Németh Barbara
Németh Szilvia
Nyul Katalin
Palotai Péter
Preiner Gábor

Préger Krisztina
Sárdy Barbara
Schmilliár Dóra
Szöllősi András
Tajti Henrik

I. C OSZTÁLY

Osztályfőnök: Balázs József

Bak Kornélia
Baranyai Katalin
Benke Enikő
Bors Hajnalka
Csik Andrea
Darázs Renáta
Főző Adrienn
Gátas János
Gruber Judit
Grubits Eszter
Halvaw László

Horváth Nikolett
Horváth Viktória
Horváth Zsolt
Jung Kriszta
Kalmár Mária
Keresztes Cecília
Kirádi Rita
Kovács Eszter
Kovács Éva
Kozma Alexandra
Krujber András

Lancsár Beatrix
Rozmán Nóra
Szabó Zsuzsa
Szanati László
Táp László
Tóth Kriszta
Török Gábor
Tömördy Szilvia
Varga Ferenc
Vezér Villő
Vincze Rita

I. D OSZTÁLY

Osztályfőnök: Szabó Miklós

Balogh Csilla
Bartha Melinda
Bendly Gyöngyi
Borbényi Beáta
Czimbó Anikó
Dálnoki Noémi
Dittrich Gábor
Egri Zsuzsanna
Galavics Renáta

Horváth Andrea
Horváth Livia
Kálmán József
Keizler Kálmán
Kocsis Adrienn
Kovács Andrea
Kovács Jakab
Lesi Renáta
Nagy Erika
Pantali Mónika

Petz Andrea
Póczik Gábor
Pödör Zoltán
Szalay Brigitta
Szomjas Gusztáv
Szücs Szabó Zoltán
Tvordy Gábor
Varga Orsolya
Vizmati Erzsébet

II. A OSZTÁLY

Osztályfőnök: Kopik István

Antal József
Bellovits Beáta
Bertha Árpád
Borza Eszter
Egész Tamás
Fekete Judit
Forgó Emőke
Fülcki Dániel
Fülöp Viktor
Gricchisch Mihály
Halmai Botond

Horváth József
Király Réka
Kiss Dávid
Kiss Judit
Koch András
Kovács Péter
Makk Szabolcs
Molnár Tibor
Oláh Judit
Pálvölgyi Mónika
Pusker Hajnalka
Schneider Gábor

Soós Ákos
Stöckert Gábor
Szántó Attila
Széplaki Tamás
Takács Ákos
Torkos Katalin
Tóth Csaba
Tóth Krisztián
Varga Adrienn
Varga Szilvia
Weisz Tímea

II. B OSZTÁLY

Osztályfőnök: Szappanos Mária

Balika Marianna
Baungartner
Erzsébet
Bácsatyai Gergely
Mihály
Bellovits Angéla
Fiziker Renáta
Földesi Tamás Lajos
Gimesi Hajna
Góger Tímea
Hencz Márta
Holzhofer Mónika
Zsuzsanna

Horváth Adrienn
Horváth Eszter
Horváth István
Hófer Lajos
Juhász Gabriella
Kálmán Katalin
Kiss Judit
Koch Éva
Nagy Judit
Nagy Krisztina
Nagy Tímea

Nagy Zoltán
Németh Roland Csaba
Papp Eszter
Papp Katalin
Pál Adrienn
Rajki Vera Márta
Stecina Katinka
Szalai Patrícia
Szamosi Krisztina
Szemerics Gábor
Székely Anita

II. C OSZTÁLY

Osztályfőnök: Tóth Gyula

Bán Hajnalka
Bárdics Andrea
Berki Szabolcs
Császni Anikó
Decsi Judit
Dudás Katalin
Gosztom Zita
Gyallai Csaba
Hegyi Anett
Hoffer Péter
Horváth Attila

Kadnár Ákos
Kótai Patrícia
Kovacsics Beáta
Kovács Anikó
Kovács Anita
Kovács Gabriella
Lehner Judit
Lipták Viktória
Márkus Andrea
Módos Krisztián
Molnár Emőke
Nagy Andrea

Németh Melinda
Pfandler Gábor
Polgár Livia
Reinhoffer Rita
Remenyik Dóra
Renner Erika
Stecg Zsuzsanna
Steiner Péter
Takács Ágnes
Vercs Amarilla
Lőrincz Aranka

II. D OSZTÁLY

Osztályfőnök: Czobor Lászlóné

Baraczka Zsuzsanna
Brummer Krisztián
Czike Beáta
Csiszár Ágnes
Eőry Judit
Firtl Katalin
Hofmann Tamás
Horváth Délia
Horváth Katalin
Horváth Zsuzsanna

Járóka Livia
Joubert Orsolya
Kádár Ildikó
Király Zsuzsanna
Kiss Hajnalka
Kovács Brigitta
Kovács Éva
Krepuska Gábor
Mendlik Zsófia
Meződi Ervin
Pajter Martina

Poór Eszter
Princzes Kornélia
Rozsnyák Mónika
Soós Szabolcs
Szalai Natália
Szalóki Etelka
Szántó Szilvia
Ürmös Patrícia
Varga Gábor
Zahár Orsolya

III. A OSZTÁLY

Osztályfőnök: Kovács Csabáné

Baumli József
Bene Zoltán
Bogdán Olivér
Czupy Gusztáv
Császni Renáta
Csörgits Andrea
Dely Levente
Drávai Ruben
Füzi Tímea

Friedrich Zsolt
Gosztola Katalin
Gyenge Edina
Hamarics Mónika
Kocsis Ágnes
Kovács László
Madarász Enikő
Nagy Tímea

Nagy Zsanett
Németh Ildikó
Németh Krisztián
Németh Tamás
Pap Orsolya
Siklósi Csaba
Szabó Sándor
Szlávik Lajos
Varsányi Tímea

III. B OSZTÁLY

Osztályfőnök: Czobor László

Árvay Gergely
Balogh Zita
Bolgár Emőke
Borsányi Noémi
Borza Krisztina
Cellik Barbara
Etlinger Tímea
Farkas Katalin
Fuchs Orsolya
Füzy Orsolya

Holnthoner Aurélia
Hrudy Ágnes
Jurai Mónika
Kisbéri Balázs
Koltai Beáta
Kopik Boglárka
Kovács Renáta
Kránitz Eszter
Mihola Gabriella
Nyitrai Gábor
Palaczk Katalin

Pócsi Zsanett
Reményi Márton
Schőberl Krisztina
Sebestyén Mónika
Szalai Anikó
Szomjas Violetta
Takács Gábor
Ternyik Etelka
Tompa Kornélia
Wachtel Adrienn

III. C OSZTÁLY

Osztályfőnök: Tóthné Ziegler Herta

Boldizsár Zsuzsanna	Horváth Anikó II.	Mesterházy Krisztina
Domonkos Szilárd	Horváth Lilla	Méri Edina
Farkas Péter	Horváth Orsolya	Nagy Edit
Fényes Gabriella	Hőbausz Róbert	Pálosi Zoltán
Göcsei Judit	<i>Iliás Attila</i>	Pinczich Valéria
<i>Grubits Anett</i>	Jenőffy Ildikó	Schlosser Ingeborg
Grubits János	Kaposi Beáta	Szováti Gabriella
Győri Nikoletta	Kovács Gábor	Tasnádi Julianna
Harasztovis Ákos	Magyar Dóra	<i>Varga György</i>
Horváth Anikó I.		Varga Szabolcs

III. D OSZTÁLY

Osztályfőnök: Vass Béla

Balogh Tímea	Horváth Rita	Samu Ilona
Bartha Ferenc	Kadnár Béla	Shmiliár Krisztián
Bozi Tímea	Kálmán Imre	Sterlik Krisztina
Bujtás Krisztina	Kovács Viktória	Szalóki Csaba
Csáthi Dezső	Palotai Ajnácska	Szőke Péter
Hadarics Bernadett	Pápai Gergely	Terei Lilla
Horváth Hajnalka	Rákóczi Anita	Úry Barna
Horváth Katalin	Reiner Viktória	Váradi Zoltán
	Rétfalvi Gábor	

IV. A OSZTÁLY

*„Azokért élünk, akiket szeretünk, azokért,
akik igaznak tartanak: a jövőnek élünk:
a szépért s jóért, amit tehetünk.”*

(Széchenyi)

Osztályfőnök: Vargáné Somlai Márta

Bischof Annamária	Horváth Ildikó	Nagy Bernadett
Csirke Mónika	Horváth Tibor	Scharnitzky Réka
Czupy Erika	Kiss Tamás	Schmidt Zsuzsanna
Csiszár Tibor	Kocsis László	Sebestyén Balázs
Divós Anita	Kovács Éva	Szabó Gábor
Grieszler Gábor	Márk Erzsébet	Szabó Zoltán
Gulyás Gábor	Marosi Tamás	Szalay Gábor
Hajnal Ákos	Márta Gábor	Tama Imre
Halmi Csongor	Marton László	Vass Gergely
Horváth Balázs		Zima Judit

IV. B OSZTÁLY

*„Carpe diem”
(Horatius)*

Osztályfőnök: dr. Horváth Józsefné

Agócs Mónika	Kálmán Csaba	Magyar Henrik
Csiszár Renáta	Kámán Tamás	Molnár Katalin
Czobor Zsuzsa	Kemény Csilla	Nagy Henriett
Geosci Katalin	Kiss Gábor	Nemes László
Gulyás Zoltán	Kónya Livia	Pallag Emília
Hámori Zoltán	Koppányi Katalin	Palóczy Enikő
Hegedűs András	Krisch Helga	Simon Krisztina
Horváth Balázs	Kutasi Andrea	Török Csaba
Iváncsics Katalin	Láng Tamás	Török Patrícia
Józsa Ágota	Lett Gabriella	Varjú Péter

IV. C OSZTÁLY

*„Az emberek egymásért születtek.
Vagy tanítsd, vagy tórd hát őket.”
(Marcus Aurelius)*

Osztályfőnök: Poór Attila

Bella Renáta	Kertész Gábor	Nyári Brigitta
Derzsi Szilvia	Kiss Katalin	Savanyu Anita
Gavajda Anett	Molnár Ramóna	Sebestyén Anita
Gulyás Enikő	Németh Beáta	Simon Dóra
Grubits Katalin	Németh Ildikó	Szomjas Adrienn
Hafner Zsuzsanna	Németh Zsuzsanna	Tölli Bálint
Hoffer Szilvia	Novák Zsuzsanna	Varga Gábor
Kaposi László		Vári László

IV. D OSZTÁLY

*„Őszintén akarok élni,
Minden utam végigjárni.
Hinni abban, amire vágyom,
S ha hiszek benne, küzdeni érte
Bármilyen áron.”*

Osztályfőnök: Bakó Erzsébet

Aradi Krisztina	Guth Eszter	Németh Melinda
Benke Emil	Harkay Renáta	Novák Natália
Csikós Sarolta	Homonnay Nóra	Novothny Gábor
Csorba Attila	Kiss Andrea	Petrik Szilárd
Divós Norbert	Kollár Mónika	Plechl Rozvita
Farkas István	Koloszár Mónika	Schekulin Tünde
Fücsök István	Léva Csaba	Szemerics Tamás
Gnám Mónika	Mihalicz Zita	Weisz Anita
	Németh Attila	

Kedves Diákunk!

Kedves Barátunk!

Mint azt magad is tudod, iskolánk, a soproni Széchenyi István Gimnázium tekintélyes múlttal rendelkezik. Ez az iskola mégis anyagi gondokkal küzd. Csak igen szerény mértékben tudja támogatni kiemelkedő tanulóit, a külföldi diákcsereket, de hiányt szenved az iskola sportélete is.

Mindezek láttán az 1965. évben végzett IV. A osztály tagjai huszonöt éves találkozójukon alapítványt hoztak létre az iskola támogatására.

Az alapítvány célja a Széchenyi István Gimnázium művelődésügye, diáksportja fejlesztésének támogatása, a diákcsere ösztönzése, a rászoruló diákok szociális támogatása, a kimagasló eredményeket elérő tanulók jutalmazása, az oktatási munka körülményeinek javítása, a gimnázium tárgyi feltételeinek jobbítása.

Az alapítvány elnevezése SZÉCHENYI ALMA MATER SOPRON. Postacíme H-9400 Sopron, Templom utca 26. Széchenyi Gimnázium. Az alapítványt öttagú kuratórium kezeli. Ennek elnöke Légrádi Imre tanár, az alapítók osztályfőnöke. Tagjai: Döbrössy László, Varga Jenő az osztályból; Szakál Péter, az iskola igazgatóhelyettese, dr. Till Gyula jogtanácsos. Mindketten széchenyisták.

Az alapítvány nyitott. Tagja lehet mindenki, aki az alma materben öt évnél régebben végzett, illetve tagja lehet bármely jogi személy.

Az alapítvány pénzügyeit a soproni Postabank és Takarékpénztár Rt. kezeli a 339-98932; 022-02284 jelzőszámokon, illetve megfelelő devizaszámlán. Külföldi befizetési szándék esetén arra kérünk, hogy a kuratóriumtól kérdezd meg,

melyik az a megfelelő bank, amelyik számlát vezet a magyar Postabank nevén. Ezzel megelőzzük a pénz elkóborlását! Egy-két ilyen bankcímet az alábbiakban közlünk.

Deviza	Számlavezető bank neve	Címe és telex-száma	Számla száma, elnevezése
ATS	Österreichische Postsparkasse	Georg Coch Platz 2. 1018 Vienna, Austria Tx: 136638 PSK A	OPSKATWW 447.157
BEF	General Bank N. V.	3 Montagne du Parc Brussel, Belgium TX: 21283 GEBAB	GEBABEBB 291-11-26302- -35/001
CHF	Schweizerischer Bankverein	Paradepl. 6., Zürich Switzerland Tx: 812581 BVZ CH	SBCOCHZZ80A PO-166.566.0
DEM	Hessische Landesbank-Girozentrale	18-16 Junghofstrasse 6000 Frankfurt/Main/11 Germany Tx: 415291-0 GFD	HELADIEFF 0098 777006
FRF	Credit Lyonnais	19, Bd. des Italiens 75002 Paris, France TX: CLYD XX 615310	CRLYFRPP001 9100 24 060c
GBP	Barclays Bank Plc	168 Fenchurch Str. London, Great Britain	BARCGB22 80408077
NLG	Amsterdam-Rotterdam Bank N. V.	Herengr. 595 Amsterdam, Netherlands Tx: 11006 AMRO NL	AMRONL2A 401855252
SEK	Nordbanken	Regeringsgatan 38 P. O. Box 7133, S-103 Stockholm, Sweden Tx: 19310 NBBANK S	NBBKSESS POSBHUHB
USD	Republic National Bank of New York	452 Fifth Avenue, New York N. Y. 10018, U. S. A Tx: ITT 421434 BLICBANK	BLICUS33 608204617

Kedves Barátunk, ha iskolánkban töltött diákéveidről szép emlékeid között tartod számon, ha úgy gondolod, hogy az alma mater ügye a Te ügyed is, akkor csatlakozz a SZÉCHÉNYI ALMA MATER SOPRON Alapítványhoz azzal, hogy a jövőben rendszeresen támogatod magad választotta pénzösszeggel, illetve vállalatodat is megnyered az alapítvány nagyobb mértékű támogatására. Ilyen irányú tárgyalásokra, szerződés kialakításának megbeszélésére keresd meg a kuratóriumot. Intézkedéseidet előre is megköszönve meleg szeretettel köszönt, munkádhoz jó egészséget és sok sikert kíván

az alapítvány kuratóriuma nevében

Szakál Péter
igazgatóhelyettes

és

Légrádi Imre
tanár, a kuratórium elnöke

Sopron, 1991. június hó

Tartalom

Légrádi Imréné: gr. Széchenyi István életútja	5
Baranyai Lenke: Adalékok gr. Széchenyi István megítéléséhez a Storno-gyűjtemény néhány dokumentuma alapján	19
A Széchenyi István Gimnázium története (Baranyai Lenke) . . .	27
Szabó Miklós: Hagyományaink	47
A Széchenyi-émlékversenyek (összeállította Baranyai Lenke) .	51
Tanulmányi versenyeredményeink 1976–1991 között (összeállította Légrádi Imre)	56
Iskolánk igazgatói és tanári kara 1857-től napjainkig (összeállította Kopik István)	60
Tanulóink névsora	68
A Széchenyi Alma Mater Alapítvány felhívása	77

A Széchenyi István Gimnázium Tantestülete

Tibor Gyimesi

György Dóka

Zoltán Horváth

Zsuzsanna Tóth

Orsi Tóth

Bernadett Sándor

Zoltán Péter Tóth

György Tóth

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Dr. Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

Zoltán Gyimesi

1990